

**«Det er ingeniører som kan redde verden!»**

RIF – en miljøorganisasjon?

**Julian Waszkiewicz Houmb**

Masteroppgave i Tverrfaglige kulturstudier,  
med spesialisering i studier av teknologi, kunnskap og samfunn (STS)

Institutt for tverrfaglige kulturstudier,

Senter for teknologi og samfunn

NTNU

**Trondheim 2012**



## **Sammendrag:**

I dagens samfunn er det et økende behov for strategier som fremmer bærekraft og miljøvennlighet. Rådgivende ingeniører spiller en viktig rolle i forhold til utviklingen av fysiske kvaliteter ved kultur, natur, landskap og miljø, og kan slik sett bidra til å gjøre moderne samfunn mer bærekraftige. Denne oppgaven har i den sammenheng studert rådgivende ingeniørers bransjeforening, RIF. Studien ser på RIF i forhold til to fortolkningsrammer, som grenseorganisasjon og som interesseorganisasjon.

Studien baserer seg i stor grad på intervjuer med personer som enten har, eller har hatt, en tilknytning til RIF, samt har studert hva RIF selv gir uttrykk for via sin nettside og prosjekter som «State of the Nation». Selve organisasjonen RIF blir også grundigere beskrevet, siden det har vært av interesse å se om måten organisasjonen er organisert på kan ha en betydning.

Funnene i studien viser at RIF delvis opererer som en slags grenseorganisasjon. Man kan antagelig si at de forsøker å bedrive grensearbeid, og at de i noen grad lykkes, mens i andre tilfeller sliter med å nå frem. RIF er først og fremst en interesseorganisasjon, som tar vare på og beskytter sine medlemmers interesser. I analysen ser vi at RIF bruker de eksisterende mulighetene til å øve innflytelse på politiske institusjoner. Dette gjelder også i forhold til andre institusjoner hvor det produseres reguleringer som kan relateres til miljøspørsmål som påvirker arbeidsfeltet til rådgivende ingeniører. Arbeid med miljøhensyn har havnet noe i skyggen av andre overordnede målsettinger for organisasjonen. De har blant annet omtrent ikke noen eksplisitte uttalte miljømål. Til tross for dette, er det liten tvil om at det er til dels svært mye miljøkunnskap blant RIFs medlemmer. Oppgaven diskuterer hvordan denne kunnskapen som finnes i organisasjonen, gjennom mainstreaming kan løftes opp på agendaen så den ikke blir borte i alle andre oppgaver organisasjonen gjør.

Det mest interessante funnet er imidlertid RIFs store engasjement i påvirkning og utvikling av lover, regler, standarder og reguleringer, som griper inn i en ingeniørs virksomhet, noe som gjør at jeg velger å kalle RIF for en reguleringsorganisasjon. RIF synes å tjene interessene til rådgivende ingeniører best gjennom å operere som en reguleringsorganisasjon. På denne måten tar de for seg og styrer, påvirker og regulerer både virksomhetsområdet til ingeniører, og samfunnet ellers. Dette kan bidra til å gjøre samfunnet mer bærekraftig.



## Forord

For meg har tiden som masterstudent vært spennende, full av læring, nye erfaringer og nye utfordringer. Samtidig har det også vært en begivenhetsrik periode i mitt liv på flere måter. Derfor er jeg utrolig takknemlig for den tålmodighet, støtte og hjelp jeg har mottatt i forbindelse med selve masteroppgaveprosessen. Først og fremst er det spesielt mine to veiledere, Vivian A. Lagesen og Jøran Solli, som fortjener en enorm takk for at de har fulgt meg fra start til mål i denne prosessen. Deres engasjement, positivitet, konstruktive tilbakemeldinger og motiverende veiledning generelt, har vært særdeles nyttig og innsiktsfull for meg. Det at dere i tillegg alltid har hatt åpne dører, om det var noe jeg lurte på, har også bidratt til å gi trygghet og ro. Jeg føler meg privilegert som har hatt dere som veiledere underveis i denne prosessen.

Ellers vil jeg også rette en stor takk til institutt for tverrfaglige kulturstudier og alle personene som jeg har hatt befatning med der. Jeg har uten unntak, bare gode erfaringer med samtlige. Allikevel vil jeg rette en spesielt stor takk til Nora Levold, for at hun har lyttet til mine bekymringer underveis og vært svært forståelsesfull og tålmodig.

Jeg vil også benytte anledningen til å takke alle som jeg var på kull med, for et fantastisk klassemiljø under forelesningene, og et godt sosialt samhold utenom. Dere har bidratt sterkt til at tiden som masterstudent, har vært en flott erfaring.

En særdeles stor takk rettes også til mine informanter, som til tross for å være svært opptatt i sitt daglige virke, alle som en tok seg tid til å prate med meg, og dele av sine erfaringer. Uten deres samarbeid, innsikt og kunnskap, hadde ikke denne oppgaven blitt til.

I tillegg må jeg få rette en kjempetakk til mine foreldre, Egil og Jadwiga, som alltid har vært der for meg uansett hva det måtte være. Min bror, Tom, som jeg kan snakke med om alt, og som stort sett alltid får meg i godt humør. Og ikke minst min kjære Ragnhild, som hver eneste dag bidrar til å gjøre livet mitt stadig litt bedre. Jeg vet ikke hvordan du får det til, men du er fantastisk!

Helt til slutt vil jeg si til min nyfødte datter Jasmin, at jeg gleder meg masse til å følge din utvikling videre, og at jeg skal gjøre mitt beste for å alltid være der for deg når du trenger det!

Julian Waszkiewicz Houmb

Trondheim, desember 2012.

## **Innhold**

Kapittel 1: Ingeniørers betydning for en miljøvennlig bærekraftig utvikling .....	1
Kapittel 2: Bransjeorganisasjon mellom vitenskap og politikk.....	3
2.1 Grenseorganisasjon .....	3
2.2 Interesseorganisasjon .....	6
2.3. Oppsummering.....	8
Kapittel 3: Metode .....	9
3.1 Det kvalitative forskningsintervjuet.....	9
3.2 Funn av informanter og utvalg.....	10
3.3 Informantene .....	12
3.4 Bearbeidelse av intervjudata .....	12
Kapittel 4: Hva er RIF og hva er det RIF gjør? .....	15
4.1 Organisering av RIF.....	16
4.2 Godkjenningrådet .....	17
4.3 Nærings- og etikkrådet.....	18
4.4 Faggrupper og fagutvalg .....	19
4.5 Hva er det RIF gjør? .....	22
Kapittel 5: RIF - en miljøorganisasjon?.....	27
5.1 Miljøsyn innad i RIF .....	29
5.2 Sertifiseringsordninger.....	31
5.3 Generell miljøbevissthet?.....	34
Kapittel 6: Verktøy for å synliggjøre samfunnets behov for RIF.....	39
6.1 Hvordan RIF påvirker .....	45

Kapittel 7: Hvordan en interesseorganisasjon opptrer .....	53
Kapittel 8: RIF som grenseorganisasjon? .....	59
8.1 Tyder «State of the Nation» på at RIF er en grenseorganisasjon? .....	61
8.2 Tyder energimerkingssaken på at RIF er en grenseorganisasjon? .....	64
Kapittel 9: RIF som reguleringsorganisasjon?.....	67
Litteraturliste: .....	71
Vedlegg 1 –Intervjuguide: .....	I



## **Kapittel 1: Ingeniørers betydning for en miljøvennlig bærekraftig utvikling**

Denne oppgaven tar for seg og belyser en del av arbeidsområdene og metodene til Rådgivende Ingeniørers Forening (RIF). Dette er en bransjeorganisasjon for rådgivende ingeniører og medlemmene er rådgivende ingeniørbedrifter. Hvorfor er det interessant å studere rådgivende ingeniører og deres organisasjoner? Generelt sett er det ingen tvil om at det i økende grad er behov for strategier for å fremme bærekraft og miljøvennlighet i samfunnet. I den forbindelse er det mange grupperinger og grupper som blir sentrale. Rådgivende ingeniører utgjør en bransje som engasjerer seg i viktige og vidtrekkende miljørelaterte oppgaver og utfordringer. Rådgivende ingeniørbedrifter har en sentral rolle med hensyn til utviklingen av fysiske kvaliteter ved natur, kultur, landskap og miljø. På denne måten kan rådgivende ingeniører potensielt bidra til å gjøre moderne samfunn mer bærekraftige.

Rådgivende ingeniører er eksperter som gir råd i forbindelse med planlegging og utbygging av bygninger, transportsystemer, vann- og avløp, avfallshåndtering, og generell infrastruktur. Disse er en slik gruppe. Dog er det lite kjent hvordan eksperter finner frem til og benytter seg av miljøkunnskap, samt hvordan de anvender denne kunnskapen i forhold til å gi råd til private og offentlige beslutningstakere. Det er derfor viktig å undersøke nærmere i hvilken grad rådgivende ingeniører er i stand til å gjøre dette, og hva som virker som drivere eller barrierer for miljøvennlighet i denne bransjen.

I denne oppgaven skal jeg se nærmere på om og i hvilken grad og hvordan bransjeorganisasjonen for rådgivende ingeniører, RIF, legger til rette og/eller bidrar til en slik målsetning. RIF er i følge hjemmesidene, «en frittstående bransjeorganisasjon for kunnskapsbedrifter med virksomhet innen rådgivning, planlegging og prosjektledelse i bygg- og anleggssektoren». Medlemmer er hovedsakelig rådgivende ingeniørbedrifter. RIF er også tilknyttet «The International Federation of Consulting Engineers» (FIDIC), eller kort sagt den internasjonale foreningen for rådgivende ingeniører. Både FIDIC og EFCA, den internasjonale og europeiske foreningen for rådgivende ingeniørfirmaer har, i følge deres hjemmesider, et fokus på å påvirke, følge opp og tilrettelegge for at deres medlemmer får gode arbeidsforhold, og at de bidrar med sin kompetanse til det beste for sine oppdragsgivere og samfunnet. De bør også følge etiske retningslinjer for den operasjonelle virksomhet, og ellers fremstå som forkjempere for bærekraftige og miljøvennlige løsninger. Jeg er interessert i å finne ut i hvilken

grad RIF forholder seg til dette, og selv oppfatter sin rolle som pådriver i forhold til å bidra til at rådgivende ingeniører lager miljøvennlige løsninger.

Samtidig er RIF en bransjeorganisasjon og en interesseorganisasjon for sine medlemmer, og har et uttalt mål om å jobbe for medlemmenes interesser. Bransjeorganisasjoner har vanligvis som rolle å delta i en rekke aktiviteter knyttet til å fremme den enkelte bransje. Dette kan inkludere markedsføring, utdanning, politikk, lobby-virksomhet, donasjoner, og så videre, men handler vanligvis mest om samarbeid mellom bedrifter og standardiseringsarbeid. Enkelte typer av bransjeorganisasjoner er profesjonsorganisasjoner eller fagforeninger mens andre er drevet av arbeidsgivere innenfor en bransje. RIF er et eksempel på det siste. I følge hjemmesidene til RIF er formålet først og fremst å sikre best mulige vilkår for RIF-medlemmer gjennom rammepåvirkning og synliggjøring av bransjens kjernekompetanse og verdiskapning. Dette gjøres gjennom «rammepåvirkning», samt å bistå medlemsfirmaene med tjenester som juridisk bistand, forsikringer, personalforvaltning, bransjeprogner og lønnsstatistikk og faglig utvikling.<sup>1</sup>

Dette vil si at RIF, i hvert fall på sine hjemmesider, påtar seg en klar rolle i forhold til å sikre miljøet, og til profesjonsetikk. Hvordan foregår så dette i praksis? På hvilke måter jobber RIF for å nå dette målet? Er RIF en grenseorganisasjon på den måten at de er i stand til å formidle kunnskap og innflytelse om miljøvennlighet til sine medlemmer? I denne oppgaven vil jeg gå nærmere inn på hva slags rolle RIF har når det gjelder å bidra til og legge til rette for å jobbe for en mer miljøvennlig rådgivende ingeniørbransje. I den forbindelse vil jeg undersøke hva RIF mener om sin egen rolle når det kommer til miljøspørsmål og jeg vil sette søkelys på hvilke virkemidler RIF har til sin disposisjon og hva de klarer å oppnå ved disse.

---

<sup>1</sup> Se RIF A: «Om RIF». <http://rif.no/om-rif.html>

## **Kapittel 2: Bransjeorganisasjon mellom vitenskap og politikk**

Det er identifisert et betydelig potensiale når det gjelder å gjøre kunnskap om miljø, energi og klima relevant for praktiske beslutninger og for politikkutforming. Det er derfor viktig å vite mer om ingeniørenes rolle i arbeidet med å oversette miljøkunnskap til politikk (Hojem, et al. 2012). Teknologi- og vitenskapsstudier har lenge rettet oppmerksomhet mot ulike sider av forholdet mellom vitenskap og politikk, inkludert beskrivelser av institusjoner som potensielt kan fungere som medierende eller oppfylle en oversettelsesfunksjon. Begrepet om grensearbeid og grenseorganisasjon må forstås i en slik sammenheng.

### **2.1 Grenseorganisasjon**

Bakgrunnen for begrepet grenseorganisasjoner er knyttet sammen med begrepet grensearbeid (boundary work), som brukes om avhengige, regelmessige momenter og strategisk atferd, som ifølge ulike sosiologiske retninger, avgrenser vitenskap fra ikke-vitenskap (Gieryn 1995: 393-394).

Grensearbeid er et begrep som søkte å forklare hvordan vitenskapsmenn opprettholdt grensene til sine vitenskapelige felt, mot intellektuelle trusler utenfra som svindel, amatørisme og pseudovitenskaper. Likevel har begrepet grensearbeid kommet bedre til sin rett når det gjelder å studere strategiske avgrensninger mellom politikk og vitenskap i rådgivende relasjoner mellom vitenskapsmenn og reguleringsmyndigheter (Jasanoff 1990: 234-236).

Guston (2001) mener at et uklart skille mellom vitenskap og politikk, i stedet for den intensjonelle separasjonen som har blitt forfektet og forsvart, kan føre til en mer produktiv politikkutforming. Guston (2001) advarer videre om at dersom så er tilfelle, kan fleksibiliteten som ligger i begrepet grensearbeid, føre til forvirring og en risikofylt ustabilitet mellom vitenskap og ikke-vitenskap. Disse risikoene kan anses som en slags politisering av vitenskapen, eller som det motsatte, en vitenskapliggjøring av politikken (Guston 2001: 399).

Guston (2001) skisserer en mulig løsning:

«Recognizing both that there is no unbridgeable chasm between science and nonscience and that the flexibility of boundary work may threaten some important values and interests, scholars have discussed some possible factors that contribute to linking the two domains and stabilizing some boundary

work. These include the identification of boundary objects, standardized packages, and now, boundary organizations» (Guston 2001: 400).

Faktorer som skal bidra til å stabilisere grensearbeid mellom vitenskap og ikke-vitenskap er som nevnt blant annet grenseobjekter. Ifølge Star og Griesemer (1989), kjennetegnes et grenseobjekt av at det eksisterer mellom to sosiale verdener, som for eksempel vitenskap og ikke-vitenskap. Videre kan et slikt grenseobjekt benyttes av individer fra den ene eller andre siden, uten at disse individene nødvendigvis mister sin identitet. Guston (1999) eksemplifiserer dette ved å vise til at et patent basert på forskningsresultater kan benyttes av en forsker for å etablere en førsterett, eller til kommersiell fortjeneste, mens en politiker kan bruke dette patentet som et mål på produktivitet innen forskning. En hel organisasjon kan ifølge Moore (1996), ses på som et grenseobjekt (Guston 1999: 90, Moore 1996: 1598-1599 og Star & Griesemer 1989: 408-413).

Standardiserte pakker (Standardized packages) kjennetegnes ved at de er mer robuste enn grenseobjekter. Disse fører til endrede praksiser for partene på begge sider av grensen. Guston (1999) viser her til at enighet om en modell for samarbeid mellom forskere i statlige og private foretak, kan oppmuntre begge sider til å engasjere seg oftere og i mer produktive samarbeid (Fujimura 1991: 169 og Guston 1999: 89-90).

Både grenseobjekter og standardiserte pakker bidrar med mer stabilitet til grensearbeid. Denne stabiliteten er likevel avhengig av at det skjer på premissene til aktørene på begge sider av grensen. Til tross for at en noe utydelig grense kan være mer produktiv når det kommer til politikktutforming, er det usikkert hvor utydelig en slik grense kan bli, før den begynner å bli destruktiv for politikktutforming. Dertil bør det legges til at selv om grenseobjekter og standardiserte pakker er nødvendige for mer stabilitet, er det ikke sikkert dette er nok. Generelle kulturendringer og spesifikke endringer i praksis kan også bli nødvendig for stabilisering (Guston 2001: 400).

Disse utfordringene er det grenseorganisasjoner søker å løse. Dette foregår ved hjelp av tre kriterier. For det første tilbyr grenseorganisasjoner mulighet og noen ganger selve incentivet for dannelsen og bruken av grenseobjekter og standardiserte pakker. For det andre involverer en slik organisasjon deltagelsen til aktører på begge sider av grensen, samt profesjonelle som får en meglende funksjon. For det tredje befinner en grenseorganisasjon seg i grenselandet mellom de sosiale verdenene til politikk og vitenskap, men de har en tydelig markert ansvarlighet i forhold til hver side (Guston 2001: 400-401).

Sheila Jasanoff (1996) mener at grenseorganisasjoner er et sted hvor det foregår en samproduksjon (co-production) av kunnskap og sosial orden. Det er to måter for grenseorganisasjoner å være involvert i slik samproduksjon på. Det ene er at de legger til rette for et samarbeid mellom vitenskapsfolk (forskere) og ikke-vitenskapsfolk. Det andre er at de skaper en kombinert vitenskapelig og sosial orden ved å generere grenseobjekter og standardiserte pakker (Guston 2001: 401 og Jasanoff 1996: 397).

Det kan videre legges til at grenseorganisasjoner ikke bidrar til stabilitet ved å isolere seg fra eksterne politiske autoriteter, men nettopp ved å være ansvarlige og tilgjengelige for rivaliserende eksterne autoriteter. Ifølge Scott (1992) kan grenseorganisasjoner benytte seg av «co-optation», en slags «absorbering». Det vil si at man innlemmer representanter fra eksterne grupper i sin egen beslutningstakingsstruktur, også kalt brobyggingsstrategi (bridging strategy). Fortsatt forsøker man å balansere dette nøyaktig midt mellom de vitenskapelige og politiske oppdragsgiverne (Guston 2001: 402 og Scott 1992: 66-67 og 199-200).

En grenseorganisasjon vil altså arbeide for å stabilisere sine grenser, ved spesielt å ta hensyn til både politiske myndigheter, interesser og vitenskapsfolk, når det kommer til grensearbeid. En måte for en grenseorganisasjon å få enda større gjennomslagskraft, kunne være å henvende seg mer til den øvrige befolkning generelt. Slik sett kan det være av stor betydning hvordan «folk flest» oppfatter en gitt institusjon eller organisasjon, når forskning blir fremlagt. På samme tid er det også viktig å sette seg inn i hvilken forståelse folk har, eller hva «folk flest» mener om ulike saker. Hvis ikke kan en fort møte motstand, der en ønsker gehør. For å la kunnskap ha mest mulig gjennomslagskraft, bør den åpne for mer deltakelse fra samfunnet. På denne måten kan kunnskapen bli «sosialt robust». En forutsetning for dette er mer åpne og tverrfaglige kunnskapsprosesser, hvor ulike typer «eksperter» og «brukere» av kunnskap er med. Denne «sosialt robuste kunnskapen» har mye større gjennomslagskraft i et samfunn, enn annen type kunnskap (Gibbons 1999: 81-84).

En hypotese om RIF og organisasjonens engasjement i miljøspørsmål er at den ivaretar miljøengasjementet ved å fungere som en grenseorganisasjon mellom miljøer som produserer kunnskap om miljø som er relevant for rådgivende ingeniører og RIFs medlemmer. Dersom dette er tilfelle, må vi kunne observere at det foregår samarbeid mellom forskere og RIF som bidrar til å flytte miljøkunnskap fra forskningsmiljøene til rådgivende ingeniører gjennom RIFs aktiviteter. Vi vil også forvente at det i så fall eksisterer grenseobjekter, eventuelt

standardiserte pakker, som bidrar til denne forflytningen av kunnskap. I tillegg er det relevant å spørre om RIF forsøker å henvende seg til befolkningen generelt for å produsere sosial robust kunnskap?

## **2.2 Interesseorganisasjon**

Som jeg var inne på i innledningen er RIF ifølge egne hjemmesider en bransjeorganisasjon og dermed en interesseorganisasjon. Hva innebærer dette i forhold til samfunnsengasjement og innflytelse? Ifølge Opedal (1996) er det noen (bransje-)organisasjoner som deltar i utformingen av offentlig politikk, mens andre ikke gjør det. Det er antatt at mange av disse organisasjonene ser på deltagelse i offentlige beslutningsprosesser som et ubetinget gode, fordi de gjennom en slik deltagelse kan påvirke utfallet av prosesser som har betydning for dem (Opedal 1996: 1).

Opedal (1996) viser også til at det er forskjeller i organisasjonenes deltagelse, og at det ofte settes i sammenheng med at noen av disse organisasjonene blir ekskludert. Dette skyldes gjerne at myndighetenes «aksess-policy» ofte fører til en skjev fordeling av deltagelsesrettigheter blant organisasjonene. Derimot kan en ulik deltagelse også være et bevisst valg fra organisasjonenes side. Ved at de har vurdert fordeler og ulemper, kan de komme frem til at de er best tjent med å stå utenfor, eller bare delta på visse måter. For organisasjonene vil det være en avveining av ulike fordeler og ulemper om de skal delta eller ikke. Denne avveiningen av fordeler og ulemper fører ofte til dilemmaer uten enkle løsninger (Opedal 1996: 1).

Klausen (1995) viser til at et sentralt tema innen litteraturen om interesseorganisasjoner, er forekomsten av spesielle forbindelser mellom visse organisasjoner og offentlige instanser med interesser innen samme saksfelt. Slike forbindelser har generert en rekke modeller og innfallsvinkler, som ofte innehar et sentralt moment. Nemlig at deltagelse og innflytelsesrelasjoner i offentlige beslutningsprosesser i større eller mindre grad blir strukturert av tilhørigheten til spesielle «allianser» med ulike benevnelser. Slik sett kan en si at offentlig politikk blir preget av sektorisering, og at skillet mellom aktører i og utenfor disse «alliansene» har en større betydning enn skillet mellom offentlig og privat, eller skillet mellom lovgivende og utøvende makt (Klausen 1995: 4). Et poeng av Rokkan (1966), var at «den korporative kanal», som er møteplassen mellom stat og organisasjoner, hadde en større politisk betydning enn «den numeriske kanal», som er forbindelsen mellom representant og velger (Rokkan 1966, gjengitt i Klausen

1995: 4). Dette fenomenet fikk masse oppmerksomhet utover 1970-tallet, sammen med tilbakevendingen av begrepet «korporativisme».

Schmitter (1974) lanserte en korporativisme-modell i to varianter, en statskorporativisme og en samfunnskorporativisme. I modellen blir private interesser representert i styringssystemet gjennom obligatorisk medlemskap offentlig lisensierte organisasjoner. Disse organisasjonene har såkalt representasjonsmonopol innen sine sektorer. Slik dette systemet fremstår av modellen, er det rimelig sektorisert, autoritært og elitistisk. Videre utover 70-tallet ble det lansert en rekke tillegg og modifikasjoner på denne modellen (Schmitter 1974, gjengitt i Klausen 1995: 5).

Slike skildringer av det politiske systemet fikk også stor oppslutning i Norge. Blant annet utkom artikkelen «Organisasjonssamfunnet og den segmenterte stat» (Egeberg, Olsen & Sætren, 1978). Her regnes et segment å bestå av visse organisasjonsrepresentanter, stortingsrepresentanter, departementsfolk, representanter for forskningsinstitusjoner, massemedia også videre. Disse grupperingene har også fått hegemoni over «sin» sektor av offentlig politikk (Egeberg et al. 1978, gjengitt i Klausen 1995: 6).

En slik segmentering av det politiske systemet vil få store følger for hvordan forskjellige typer interesseorganisasjoners deltagelse og innflytelse på beslutningsprosessene vil være. Spesielt vil dette være tilfelle innenfor sektorer med en viss grad av såkalt «konfliktuerende målsetninger». Om et segment preges av en viss konsensus, er det antatt at det vil finnes en enhetlig oppfatning om hvilke målsetninger som bør oppfylles i størst mulig grad. Eventuelle aktører som måtte være uenig, antas å ha mindre innflytelse, og også delta mindre «tett» (Klausen 1995: 6-7).

Klausen og Rommetvedt (1996) viser til at det er generelt større usikkerhet enn før knyttet til beslutningsprosessene i Stortinget. Spesielt gjelder dette om man har mindretallsregjeringer. Uansett har sannsynligheten for at Stortinget gjør endringer i regjeringens forslag blitt større. Noe som forklarer hvorfor lobbyvirksomheten på Stortinget øker. Det er ikke alltid lenger nok å påvirke beslutningsprosessen i en tidlig fase via deltagelse i utredningsutvalg og forhandlinger i den «korporative kanal». Som en følge av denne utviklingen, kan det se ut som at den mer uformelle lobbyvirksomheten, har blitt en stadig viktigere del av organisasjonenes politiske påvirkningsarbeid (Klausen & Rommetvedt 1996: 16-18).

Jeg skal undersøke om RIF som en interesseorganisasjon ønsker å delta i politiske beslutningsprosesser når det gjelder betydningen av bærekraft og miljø. Vil RIF ønske å øve innflytelse for å oppnå mer miljøvennlighet i samfunnet? Og i så fall, på hvilken måte? Eller vil de forsøke å influere for å ivareta sine medlemmers interesser? Og i så fall, på hvilken måte?

### **2.3. Oppsummering**

Jeg skal altså analysere RIFs engasjement i miljøspørsmål ved å anvende to mulige fortolkninger av RIF, som henholdsvis grenseorganisasjon og interesseorganisasjon. Dersom RIF fungerer som grenseorganisasjon i miljøspørsmål må det finnes spor av aktiviteter i RIF som eksplisitt tar sikte på å flytte kunnskap fra forskning og tilsvarende produksjon av ny miljøkunnskap og over til RIFs medlemmer. Hvilke aktiviteter finnes i så fall, og hvordan bidrar de?

Det er ikke sikkert RIF kan karakteriseres som en grenseorganisasjon, men det er ingen tvil om at RIF er en form for interesseorganisasjon. Det jeg ønsker å undersøke nærmere i analysen er altså hvorvidt og hvordan RIF benytter foreliggende muligheter til å øve innflytelse på politiske og andre institusjoner som produserer reguleringer som er relatert til miljøspørsmål innenfor virkefeltet til rådgivende ingeniører. Vil de se det som en fordel eller ulempe å delta i den offentlige debatten i forhold til miljø? Eller som deres oppgave? Hvordan uttrykkes miljøengasjementet i fortolkningen av medlemmenes interesser? Siden RIF er underlagt potensielt kryssende hensyn (framfor alt hensynet til medlemmenes kommersielle virksomhet og hensynet til miljø) er det interessant å se på hvordan de manøvrerer når det gjelder hvilke hensyn som prioriteres.



## **Kapittel 3: Metode**

Denne studien er en del av et større forskningsprosjekt omhandlende et fokus på rådgivende ingeniører og deres bidrag til et mer bærekraftig samfunn. Utgangspunktet for studien er at det er en vanlig observasjon, blant annet i miljøplan 2015, å hevde at miljøkunnskap blir for lite anvendt i samfunnet. Som regel antas det at dette skyldes lite effektiv overføring av kunnskap, eller politiske kontroverser. Derimot har det vært ønskelig å forsøke og utvikle en annen forskningsstrategi. Denne strategien går ut på å fremheve samfunnsvitenskapelig kunnskap vedrørende den rollen rådgivende ingeniører har, det de produserer, og den kunnskapen, særlig rundt miljørelaterte spørsmål, som de besitter. For på denne måten å belyse hva denne ofte litt mer anonyme samfunnsgruppen bidrar med. Utgangspunktet er at deres bidrag er betydelig (Lagesen 2008: 1).

I lys av dette har jeg valgt å se nærmere på den største bransjeforeningen for rådgivende ingeniører i Norge, nemlig Rådgivende Ingeniørers Forening (RIF), og hva de faktisk gjør. For å få et godt bilde på hvordan RIF fungerer og hva RIF gjør, var det nødvendig å lese store deler av innholdet på deres nettside RIF.no. Dette ga meg et godt inntrykk og en fin oversikt, men dette var på ingen måte noen uttømmende kilde for hvordan RIF arbeider og hva de gjør. Derfor ble det tidlig klart at det var hensiktsmessig med intervjuer av aktører med nær tilknytning til RIF.

### **3.1 Det kvalitative forskningsintervjuet**

Kvale og Brinkmann (2009) mener at forskningsintervjuet er basert på samtaler i dagliglivet og er en profesjonell samtale. I slike intervju konstrueres kunnskap i samspill eller interaksjon mellom den som intervjues og den som intervjuer (Kvale & Brinkmann 2009: 22).

Ifølge Lofland og Lofland (1984, gjengitt i Charmaz 2006) er intervjuet en styrt samtale. Et konsentrert intervju vil sørge for at man kan få utført en dyptgående utforskning av et spesifikt tema ved hjelp av en person som har hatt relevante erfaringer. Slik sett blir det en nyttig metode for en forklarende undersøkelse (Lofland & Lofland 1984, gjengitt i Charmaz 2006: 25).

Ved selve intervjuprosessen kan man gjerne peke på to forskjellige epistemologiske oppfatninger for hvordan kunnskap frembringes. Den ene oppfatningen går ut på at kunnskapen må hentes frem, omtrent graves ut fra

informantens hode. Det er noe som er iboende hos informanten, og må avdekkes. Den andre oppfatningen viser til at kunnskap dannes via den pågående samtalen. I slike tilfeller foregår kunnskapsdannelsen der og da, og er ikke noe som nødvendigvis var der forut for samtalen. Disse oppfatningene representerer henholdsvis synspunkter om noe som er gitt og noe som er konstruert. Kunnskap ansett som noe gitt, har en sterk tilnærming til positivistisk tankegang. Samtidig vil kunnskap ansett som noe konstruert, ligge nærmere en postmoderne samtaletilnærming til samfunnsforskningen (Kvale & Brinkmann 2009: 67-68).

Med bakgrunn i dette er det med andre ord mye å ta tak i før man skal gjennomføre intervjuer, og man står overfor flere utfordringer. Før man går i gang med noen intervjuer bør man ha en tematikk for studiet, samt et overblikk over hva man ønsker å finne svar på, som er relevant i det aktuelle forskningsprosjektet. I mitt tilfelle var tematikken i forhold til å finne ut mer om rådgivende ingeniører og hvordan de arbeider, med hovedfokus på hva RIF gjør, tidlig fastsatt. Dette førte til at jeg i den innledende fasen av studiet, kunne konsentrere meg om å tilegne meg mer informasjon fra nettsiden til RIF. Denne informasjonen dannet grunnlaget for de første utkastene til intervjuguider. På dette tidspunktet hadde jeg foreløpig ingen informanter, men fokuset lå på å utforme en intervjuguide som kunne få frem den kunnskapen dette studiet var ute etter.

Ved et kvalitativt forskningsintervju inntar man ofte fra en forholdsvis lite, til delvis, strukturert tilnærming. Tematikken er gjerne satt på forhånd, men rekkefølgen på temaer og spørsmål kan variere. Dette medfører en god del frihet i intervjusituasjonen, og man kan i større grad følge opp nye og interessante momenter som kan dukke opp underveis i intervjuet. Slik kan en se at begge parter i en intervjusituasjon har mulighet til å påvirke hvordan et intervju utvikler seg (Thagaard 2009: 89).

### **3.2 Funn av informanter og utvalg**

Mens jeg arbeidet med å lage en intervjuguide, begynte jeg også en søken etter egnede intervjukandidater. Jeg leste meg opp på RIFs hjemmeside, RIF.no. Siden RIF har en forholdsvis liten administrasjon, med færre enn ti ansatte, har jeg også forsøkt å få en liten oversikt over hva som foregår i flere av de ulike fagutvalgene. I utgangspunktet kunne det tenkes at en del miljørelatert arbeid utføres på dette nivået. Uansett var tanken min, at personer som sitter i fagutvalgene vil være godt opplyst om hva som foregår fra mer sentralt hold i RIF, samtidig som de har mer oversikt over sine respektive områder.

Jeg fant frem til en rekke personer med tilknytning til RIF. Disse noterte jeg ned på en liste. Siden det antagelig ville ta litt tid å få avtalt og gjennomført intervjuer, startet jeg bare med å kontakte personer fortløpende fra ulike utvalg. Dette var hensiktsmessig, slik at jeg skulle få litt spredning på tilbakemeldingene fra informantene som forhåpentligvis aksepterte min forespørsel. Jeg ønsket å undersøke om informanter med ulik tilknytning til RIF hadde ulike synspunkter.

Jeg tok kontakt via mail med det som var markert som kontaktpersonen for fire av de fagutvalgene som jeg utfra RIFs nettside, mente var mest relevante. På et tidlig stadium i oppgaven var det hovedsakelig hvilke fagområder i RIF som var opptatt av miljøutfordringer jeg ønsket å komme i kontakt med. Måten jeg screenet de ulike utvalgene var ved å lese det de selv skrev at de fokuserte på, samt å gå igjennom de siste årenes møtereferater.

Jeg valgte å ta den første kontakten via mail, siden dette ga meg en mulighet til å forklare bakgrunnen for min forespørsel, samt forklare hva jeg ønsket. Jeg opplyste også om at dersom det var ønskelig, kunne jeg oversende prosjektbeskrivelsen for hele prosjektet som denne oppgaven er en del av. I selve mailforespørselen ønsket jeg at kontaktpersonen skulle videreformidle mitt ønske om et intervju, til noen som kunne representere den enkelte faggruppen.

Tidlig i prosjektet var noen av fokuspunktene mine på hvordan RIF var bygget opp, hvordan RIF fungerte som organisasjon, hvilke arbeidsoppgaver de hadde, samt hva slags fokus RIF hadde på miljø. Dette var noe jeg ga uttrykk for i mailforespørselen, samt noe som speilet seg i spørsmålene mine på intervjuguiden.

Jeg endte opp med å få svar på to av fire mail ganske raskt og fikk avtalt intervju med personer sittende i fagutvalgene. Videre fikk jeg også kontakt med en tidligere ansatt i RIF. Jeg møtte personlig alle tre intervjuobjektene på et egnet sted som var praktisk for dem. Disse tre første intervjuene kom ganske tett, og var på mange måter min ilddåp i intervjusammenheng. Et noe nervøst første intervju, ble avløst av et mer rolig og avslappet andre intervju. Og etter disse tre første intervjuene, følte jeg meg komfortabel og trygg med intervjuguiden. Samtidig følte jeg at jeg fikk god og relevant informasjon tilbake fra informantene.

Etter at intervju nummer tre var fullført, ønsket jeg å skynde litt på de som ikke hadde svart på min mailkontakt enda, samtidig som jeg også ble sterkt anbefalt å ta kontakt med en femte faggruppe innenfor RIF. Jeg endte derfor opp med å ringe til disse to faggruppene jeg ikke hadde hørt fra, samt den femte. Nå fikk jeg svar med

en gang, og samtlige var behjelpelige med å enten stille selv eller videreformidle kontakt, og det ble raskt avklart tre nye intervjumøter. I tillegg ønsket jeg kontakt med noen som jobbet i RIF per tidspunkt, og tok derfor også kontakt med RIFs administrasjon. Denne kontakten var igjen i mailformat, siden jeg ønsket at alt skulle være godt forklart. Også her fikk jeg raskt et positivt svar tilbake.

Samtlige av disse fire neste intervjuene ble også gjennomført ved at jeg møtte informantene personlig. Jeg følte meg selv forholdsvis trygg i denne rollen på det gitte tidspunktet, så det var også det jeg selv ønsket dersom informantene ikke hadde noe imot dette, noe ingen motsatte seg. Grunnet et par uforutsette hendelser ble to av intervjuene flyttet til noen senere datoer, men dette var ikke noe problem.

### 3.3 Informantene

Til slutt endte jeg opp med 8 informanter med tilknytning til RIF. Jeg spurte aldri informantene om alder, da det i og for seg ikke var så relevant for min oppgave. Derimot kan jeg nevne at de befinner seg i et aldersspenn som går fra cirka 35 år og opp til cirka 65 år. I det følgende vil jeg presentere en kort oversikt over mine informanter, samt deres tilknytning til RIF. For at dette skal være mest mulig oversiktlig, har jeg valgt å gjøre dette ved hjelp av en tabell:

Informanter (fiktive navn):	Forbindelse til RIF:	Intervjudato:
"Alf"	Medlem i et fagutvalg i RIF	21.10.2011
"Birger"	Medlem i et fagutvalg i RIF	28.10.2011
"Fredrik"	Tidligere ansatt i RIFs administrasjon	03.11.2011
"Hilde"	Ansatt i RIFs administrasjon	06.12.2011
"Knut"	Tidligere ansatt i RIFs administrasjon	06.12.2011
"Petter"	Medlem i et fagutvalg i RIF	11.01.2012
"Truls"	Medlem i et fagutvalg i RIF	21.12.2011
"Vidar"	Medlem i et fagutvalg i RIF	08.11.2011
"Hilde" (Oppfølgingsintervju)	Ansatt i RIFs administrasjon	04.05.2012

Tabell 1: Oversikt over informantene.

Som det fremgår av tabellen, er samtlige intervjuer gjennomført i løpet av 2011 og 2012. Derfor vil jeg når jeg refererer tilbake til intervjuene senere i oppgaven, bare forholde meg til hver enkeltts fiktive navn.

### 3.4 Bearbeidelse av intervjudata

Alle intervjuene ble gjennomført med båndopptaker, etter å ha innhentet informantens samtykke på forhånd. Etter at intervjuene var gjennomført,

transkriberte jeg dem. Deretter skrev jeg små korte sammendrag av intervjuene. Etter dette har jeg gått grundigere inn i materialet og sortert og gruppert materialet jeg har fått, slik at informasjon som vedrører de samme sakene lettere kan ses i sammenheng med hverandre. Denne jobben har jeg gjort i dataprogrammet ATLAS, hvor det har vært greit å kode informasjonen, slik at jeg med noen tastetrykk kan hente frem det jeg trenger på ulike områder.

Intervjuene jeg gjennomførte ble tatt med personer fra ulike faggrupper knyttet til RIF, og også med nåværende personer i RIFs administrasjon, samt forhenværende personer knyttet til RIFs administrasjon. Jeg fant ut etter det første intervjuet, at ikke alle spørsmålene fra intervjuguiden var like relevante, spesielt siden noen ble veldig generelle. Enkelte av spørsmålene i guiden ville det være vanskelig for noen i faggruppene å besvare, og var best egnet å bare stille til noen som var, eller hadde vært, direkte involvert i RIFs administrasjon, og motsatt. Derfor justerte jeg enkelte spørsmål før hvert enkelt intervju, og fikk tilpasset spørsmålene litt mer. Hovedmalen fra intervjuguiden ble fulgt, men jeg følte at de neste intervjuene ble litt mer dynamiske, og at informantene fikk bedre mulighet til å skape sin egen ramme rundt svarene. Personlig føler jeg dette var vellykket, og at jeg også i enkelte tilfeller endte opp med interessant informasjon jeg ellers kunne ha risikert å gå glipp av. Siden intervjuguiden gjennomgikk små justeringer før hvert enkelt intervju, ble kodingsprosessen med å samle og gruppere informasjonen i etterkant enda viktigere, for å opprettholde en god oversikt.

Selve gjennomgangen av materialet foregikk uten noe teoretisk utgangspunkt for hva jeg ville finne. Først og fremst var det sentralt å sammenfatte intervjuene, og samle biter med informasjon om felles temaer, inn under ulike koder, slik at det var lettere å finne frem i materialet.

Etter grupperingen av innholdet, var jeg interessert i å se hva jeg faktisk hadde funnet ut. Jeg forsøkte så å lage små historier av informasjonen. Dette ble til to analysekapitler. Det var ønskelig å ha enda et analysekapittel, og i materialet fantes noen bruddstykker av informasjon om et tredje tema, uten at dette var godt nok belyst. Derfor meldte det seg et behov for å få litt mer informasjon om enkelte temaer, og det ble tidlig klart at det var nødvendig med et oppfølgingsintervju. Jeg utformet fem nye spørsmål og sendte de via mail til den aktuelle informanten jeg ønsket mer informasjon fra, og ringte allerede dagen etter for å forsøke å få til et intervju noe raskere.

Informanten viste seg å være veldig velvillig overfor et lite oppfølgingsintervju noen dager senere, tross mye å gjøre. Dette intervjuet foregikk til forskjell fra de

andre via telefon, siden det virket mest hensiktsmessig grunnet et fåtall nye spørsmål. Også dette intervjuet ble tatt opp, etter informantens samtykke, og transkribert. På bakgrunn av dette oppfølgingsintervjuet, sammen med informasjonen som allerede var tilgjengelig, ble det dannet et tredje analysekapittel.

Til de tre temaene som har endt opp med å danne utgangspunkt for analysekapitlene, har det vært av interesse å utforske temaene videre ved hjelp av teori. For eksempel har det vært ønskelig å finne ut mer om hva slags type organisasjon RIF er. Kan RIF betegnes som en grenseorganisasjon? Og hva menes med grenseorganisasjon i dette tilfellet? I tillegg har oppgaven forsøkt å utforske hvor sentralt miljø er for RIF og ingeniører knyttet til RIF. Disse spørsmålene vil jeg utforske underveis i oppgaven, men først vil jeg gi en mer omfattende oversikt over historikken til RIF og hva de «sier» at de gjør.

## Kapittel 4: Hva er RIF og hva er det RIF gjør?

RIF har egne hjemmesider (rif.no), hvor de omtaler seg selv som «en frittstående bransjeforening for kunnskapsbedrifter med virksomhet innenfor rådgivning, planlegging og prosjektledelse i bygg- og anleggssektoren»<sup>2</sup>. Om medlemsbedriftene til RIF skrives det at «de har sin kjernekompetanse innen ingeniørteknologi, arkitektur, prosjekt- og bedriftsledelse og IKT»<sup>3</sup>. Videre hevdes det at formålet til RIF er «å sikre best mulige vilkår for RIF-medlemmene gjennom rammepåvirkning, synliggjøring av bransjens kjernekompetanse og verdiskapning»<sup>4</sup>. RIF tilbyr også fagtekniske, juridiske og forsikringsmessige tjenester for å sikre medlemsbedriftenes konkurransekraft og kompetanse. Deretter kommer det frem at alle firmaer som knyttes opp mot RIF er underlagt krav knyttet til faglig kompetanse og forretningsskikk<sup>5</sup>, samt at de 216 medlemsbedriftene til sammen representerer 8400 personer.<sup>6</sup>

Tidligere ble rådgivende ingeniører kalt for tekniske konsulenter, og de har siden slutten av 1800-tallet vært virksomme i Trøndelag. Hovedsaklig skyldtes dette at den begynnende kraftutbyggingen nødvendiggjorde teknisk kompetanse, og denne fant man ved Trondhjems Tekniske Lærestanstalt (TTL), og fra 1910 ved Norges Tekniske Høyskole (NTH)<sup>7</sup>

Rundt år 1900 og utover ble de første tekniske konsulenter etablert i Oslo-området, og i 1910-12 startet de første virksomhetene i Trondheim.<sup>8</sup> I 1919 ble den landsomfattende Tekniske Konsulenters Forening (TKF) dannet etter initiativ fra en gruppe ingeniører i Christiania. Til tross for magre år etter første verdenskrig, frem til børskrakket i 1929, og ettervirkningene etter krakket, ble det etablert konsulentvirksomhet i elektro, bygg og VVS-bransjen. I siste halvdel av 1930-tallet ble det gunstigere tider, før andre verdenskrig førte til at omtrent alle sivile prosjekter ble lagt på is, mens krigen raste. I etterkant av andre verdenskrig var det derfor et stort marked for teknisk planlegging. Det oppstod også et presserende

---

<sup>2</sup> Se RIF A, «Om RIF». <http://www.rif.no/om-rif.html>

<sup>3</sup> Ibid.

<sup>4</sup> Ibid.

<sup>5</sup> Ibid.

<sup>6</sup> Ibid.

<sup>7</sup> Se RIF B, «RIFs Historie». <http://www.rif.no/om-rif/historikk.html>

<sup>8</sup> Se RIF B, «RIFs Historie». <http://www.rif.no/om-rif/historikk.html>

behov for en lokal gruppe av TKF, siden det var et underskudd på tekniske konsulenter utenom de allerede etablerte.<sup>9</sup>

I 1957 skiftet foreningen navn til Rådgivende Ingeniørers Forening (RIF). Reglene for medlemskap ble på samme tid forandret, slik at også ansvarlige medarbeidere i firmaene kunne bli medlemmer, imotsetning til at det tidligere utelukkende var firmaeiere som kunne bli medlemmer. Firmaer og antall medlemmer tiltok hurtig i 1960-70-årene. Strenge etiske regler lå til grunn for styringen av foreningen, og man hadde høy teknisk kvalitet og uavhengig rådgivning som målsetninger.<sup>10</sup>

I 1987 omorganiserte man RIF og personlige medlemskap bortfalt. I 2001 endret organisasjonen navn til RIF. Fra 2005 ble RIF formelt oppdelt i to foreninger; RIF og RIF Service.<sup>11</sup> Ellers kan det være verdt å merke seg at RIF nå har elleve lokalforeninger med fylkesvis tilknytning.<sup>12</sup>

#### **4.1 Organisering av RIF**

RIF består av to foreninger; RIF og RIF Service. Man kan ikke være medlem av den ene foreningen uten samtidig å være medlem av den andre, så dersom man ønsker å bli medlem, blir man automatisk medlem av begge ved godkjent medlemskap.<sup>13</sup> Formålet til RIF Service er å bedre medlemmenes kompetanse, konkurranseevne og økonomi. Dette gjøres ved å besørge fellesoppgaver som kan gjennomføres på en bedre eller rimeligere måte enn at medlemmene gjør det selv. Selve virket til RIF Service går ut på å tilby etterspurte tjenester innenfor arbeidsgiverstøtte, kontrakts-, kontraherings- og konkurranseforhold, i tillegg til fellesfaglige utviklingsprosjekter som fremmer medlemmenes forretningsmessige virksomhet. Fortrinnsvis skal RIF Service bedrive tjenesteyting og salg som foregår utenfor medlemmenes primære kompetanseområder og følge vanlige forretningsmessige prinsipper.<sup>14</sup>

Når det gjelder RIF og RIF Service, er de begge organisert på en lignende måte. Det øverste organet for begge foreningene er årlige årsmøter. Alle medarbeidere og tillitsvalgte til medlemsfirmaene har mulighet til å delta på årsmøtet, og innehar

---

<sup>9</sup> Ibid.

<sup>10</sup> Ibid.

<sup>11</sup> Ibid.

<sup>12</sup> Se RIF A, «Om RIF», <http://www.rif.no/om-rif.html>

<sup>13</sup> Se RIF C, «Lover for RIF», 2008, <http://www.rif.no/om-rif/formelle-dokumenter/lover-for-rif.html>

<sup>14</sup> Se RIF D, «Lover for RIF Service», 2007 <http://www.rif.no/om-rif/formelle-dokumenter/lover-for-rif-service.html>



talerett. Derimot er det en valgt representant av et kontingentbetalende medlemsfirma som har stemmerett.<sup>15</sup>

RIF ledes av et hovedstyre bestående av åtte medlemmer, herunder en styreleder og en nestleder. Hovedstyret oppnevner Godkjenningsråd, som har til oppgave å vurdere godkjenning av medlemmer og RIF-godkjente rådgivere. Videre har hovedstyret også til oppgave å oppnevne Praksisråd, som har sin oppgave i å ivareta krav til ansvarsforsikring og forretningsskikk. Praksisrådet skiftet navn til Nærings- og etikkrådet den 30.mars 2012. Hovedstyret kan for øvrig også oppnevne andre råd, grupper og utvalg, og delegere oppgaven til disse via utarbeiding av instruks.<sup>16</sup>

## 4.2 Godkjenningsrådet

Godkjenningsrådet blir oppnevnt av hovedstyret. Rådet består av sju medlemmer og deres hovedoppgaver er å godkjenne nye RIF-firmaer, RIF-godkjente rådgivere og kvalitetsrevisjonsledere.<sup>17</sup> De kan også vurdere om det er behov for, og eventuelt rekvirere eksternt tilsyn, for å finne ut om medlemsvilkårene er opprettholdt av medlemsfirma. Godkjenningsrådet har også til oppgave å vurdere RIFs faggruppestruktur og de krav som stilles til RIF-godkjenning, samt aktivt bidra til nødvendige endringer.<sup>18</sup>

Ifølge Hilde har man i Godkjenningsrådet med jevne mellomrom en diskusjon gående i forhold til hvordan man skal legge best mulig til rette for faggruppene. Slik situasjonen er i dag, kommer det stadig nye fagområder, slik som for eksempel kuldeteknikk. Dette eksemplifiserer Hilde med at:

«Før kunne man trolig jobbe som elektrorådgiver innenfor både vei og bygg. Nå for tiden blir det stadig mer spesialisert og det har eksempelvis kommet egne sertifikater for å få jobbe med vei. Det innebærer at man ikke kan ta en elektroarbeider på bygg, direkte over på vei, grunnet disse egne sertifikatsordningene vei nå har».

---

<sup>15</sup> Se RIF C, «*Lover for RIF*», 2008, og RIF D, «*Lover for RIF Service*», 2007.

<sup>16</sup> Se RIF C, «*Lover for RIF*», 2008, <http://www.rif.no/om-rif/formelle-dokumenter/lover-for-rif.html>

<sup>17</sup> Se RIF E, «*Godkjenningsrådet*». <http://www.rif.no/om-rif/organisasjon/godkjenningsradet.html>

<sup>18</sup> Se RIF F, «*Instruks Godkjenningsrådet*», 2012. <http://www.rif.no/om-rif/formelle-dokumenter/instruks-godkjenningsradet.html>

Hilde påpeker slik sett at «det blir stadig mer spesialisert, og RIF ser derfor på hvordan de skal utvide». Kjernen i tematikken her, er om RIF skal ta imot alle nye faggrupper ettersom de oppstår, eller om de skal begynne å samle dem litt mer opp i båser og ha undergrupper.

### 4.3 Nærings- og etikkrådet

Forutenom Godkjeningsrådet, blir også Nærings- og etikkrådet, (tidligere kalt Praksisrådet), oppnevnt av hovedstyret,<sup>19</sup> og fungerer som et støtteorgan for hovedstyret og administrasjon i forhold til rådgiverfirmaers kontraherings- og kontraktsforhold.<sup>20</sup> Blant Nærings- og etikkrådets hovedoppgaver er å ivareta kravene til ansvarsforsikring og forretningsskikk.<sup>21</sup> I tillegg har Nærings- og etikkrådet en selvstendig beslutningsrett vedrørende opptreden i forhold til RIFs Norm for god forretningsskikk, samt at de også står bak RIFs etikkveileder.<sup>22</sup>

Mer detaljert går Nærings- og etikkrådets oppgaver ut på å ta stilling til klager på medlemmer eller RIF-godkjente rådgivere i forhold til Norm for god forretningsskikk. Videre skal rådet gi råd om opptreden i RIF-miljøet og kundenes ønskede premisser for en slik opptreden i forhold til Norm for god forretningsskikk, og på bakgrunn av dette videreutvikle normen med utgangspunkt i erfaringer og innspill.<sup>23</sup> En annen oppgave rådet har er å foreta nødvendige tiltak for å møte utviklingen i forhold til engasjementsvilkår, slik at medlemmene kan utføre profesjonelt arbeid for sine kunder.<sup>24</sup>

Nærings- og etikkrådet skal også informere om forebyggende arbeid for å minske ansvarsbetingende feil ved utøvelsen av yrket, noe som blant annet har sin forankring i erfaringsmateriale knyttet til ansvar. Ellers er det også Nærings- og etikkrådets oppgave å gi råd om nødvendig forsikringsdekning av medlemmers virksomhet.<sup>25</sup>

Ved brudd på Norm for god forretningsskikk er det altså Nærings- og etikkrådet som først behandler saken. Rådet kan selv ta et initiativ for dette, men initiativet

---

<sup>19</sup> Se RIF C, «*Lover for RIF*», 2008, <http://www.rif.no/om-rif/formelle-dokumenter/lover-for-rif.html>

<sup>20</sup> Se RIF G, «*RIFs Nærings- og etikkråd*», <http://www.rif.no/om-rif/organisasjon/naerings-og-etikkraadet.html>

<sup>21</sup> Ibid.

<sup>22</sup> Ibid.

<sup>23</sup> Ibid.

<sup>24</sup> Ibid.

<sup>25</sup> Ibid.

kan også komme fra andre i RIF-miljøet eller utenforstående. Sanksjoner for brudd kan være alt fra advarsler til bøter, eller inndragelse av RIF-godkjenning på rådgivere, helt til en eventuell suspensjon med påfølgende eksklusjon fra RIF.<sup>26</sup>

#### **4.4 Faggrupper og fagutvalg**

RIF har i dag over 20 faggrupper. Sju av disse har egne fagutvalg. Ifølge Fredrik kunne «i prinsippet alle faggruppene hatt egne fagutvalg, men det ligger litt i de ulike firmaenes egen interesse om de føler at de har behov for det». Noen av fagutvalgene har kommet i stand ved at rådgivere fra de ulike faggruppene har ment at det har vært en del problemstillinger å gripe fatt i, og en del ting man burde ordne i fellesskap.

Fredrik fortsetter med å fortelle om fagutvalgene at «de som er nå, har jo veldig mye relasjoner til eksterne organer som det er viktig... som de mener at det er viktig at vi holder kontakt med i fellesskap». Før han konkluderer med at: «Iallefall, om behovet er der, er RIF positive til opprettelsen av fagutvalg».

Vidar forteller at det å sitte i et fagutvalg «er frivillig og ikke-betalt». Også Alf og Petter forteller det samme. Med andre ord er ikke personene som sitter i fagutvalgene ansatte i RIF, og heller ikke får de lønn for å inneha slike verv. Derimot forteller informantene at de fortsatt får lønn fra sine respektive bedrifter, om møtene er i arbeidstiden. RIF på sin side støtter opp med midler til enkelte prosjekter og tiltak fra fagutvalgene. Ofte er det behov for en oppdatering av en fagrelatert veileder, og den eller de som påtar seg slike oppdrag, får gjerne en påskjønnelse for slikt, da dette er tidkrevende og omfattende arbeid.

På spørsmål om hvordan personer blir valgt ut til å sitte i de ulike fagutvalgene forteller Petter:

«det er slik at RIF normalt har gått ut og spurt [de] ulike firmaene om de har kandidater som kan være villig til å sitte, for det er en sånn frivillig oppgave. Man får dekket reiseutgifter, men ikke noe mer. All tiden må man ta... må [man] finne og ta på egen kappe da. Så det har vært slik at primært de største firmaene som har litt mere økonomi til å ta... til å la folk jobbe udefinert som har sittet der. Også er det gjerne slik at når man først har kommet inn, så fortsetter man, og så er man blitt et navn i systemet, også spørres man».

---

<sup>26</sup> Ibid.

Alf forteller en litt annen historie på hvordan han kom inn i et fagutvalg:

«...det [hadde] da vært [et] eget initiativ blant et par-tre stykker til å blåse litt nytt liv i gruppen. Det hadde ikke vært noe på femten år. Og da var det vel slik at vi... ja, vi tok det først opp med de som formelt fortsatt satt i den gruppa, men nå [med spørsmål om] at det var greit at vi... tok det videre, og så gikk det vel en mailrunde til alle firmaer som driver med faget om de kunne tenke seg å stille med en representant, og vi er ikke flere enn at vi kan ha alle representert».

Som man kan se fra dette, så er de som ender med å sitte i fagutvalgene, ofte personer som føler de har litt ekstra engasjement og interesse å gi for fagområdet sitt. De som ender opp med å sitte i fagutvalgene tar enten initiativ til det selv, eller så har bedriftene, oftest de største, en intern høring om noen ønsker å sitte i fagutvalgene, eventuelt spør bedriftene enkeltansatte direkte. I så måte kan man kunne se for seg at enkelte personer i fagutvalgene kanskje ville ha noen kvaler til det å ha en slags dobbeltrolle i forhold til interessene mellom egen bedrift og RIF. Derimot benektet samtlige informanter at dette på noe tidspunkt hadde vært et problem for dem.

Birger og Fredrik forteller at fagutvalgene er underordnet RIF, men har gjerne en slags uavhengig stilling. De setter som regel sin egen agenda i forhold til fagrelatert problematikk for hver enkelt faggruppe, og har sine egne budsjetter. En av de mer viktige oppgavene for de ulike fagutvalgene generelt, er å være med i forskjellige standardiseringskomitéer, for å gi innspill og påvirke dannelsen av nye standarder.

Flere av fagutvalgene har også en ganske god kontakt med utdanningsinstitusjoner som universiteter og høyskoler, i tillegg til at firmaene har noe som kalles Næringslivskontakten, som innebærer at de har direktekontakt med ulike læringsinstitusjoner. Petter forteller at et av fagutvalgene til RIF har en representant som er med på å legge opp pensumet på NTNU. Denne representanten sitter i en komité som kommer med innspill på hva som bør være pensum. På denne måten får man utdannet folk som har den kunnskapen man etterspør i arbeidslivet. Dette samme fagutvalget stiller også opp med gjesteforelesere to til tre timer i semesteret. Og de har inntrykk av at studentene synes det er spennende at det kommer folk fra næringslivet som er engasjerte, og forteller dem om hvordan ting egentlig foregår.

Det kan være verdt å merke seg at de ulike fagutvalgene har forskjellige erfaringer med hvordan det er å forholde seg til forsknings- og utdanningsinstitusjonene. For eksempel mener Petter at når det gjelder NTNU er «[de] veldig mottakelige for innspill», mens Alf, som tilhører en annen fagdisiplin enn Petter, forteller at de i det hele tatt sliter med å oppnå en kontakt med NTNU. Alf forklarer forskjellene med:

«Noen syns det er veldig bra at næringslivet engasjerer seg litt, og noen syns at de bør holde seg unna og ikke legge seg opp i undervisningen. Den er det de som skal stå for, og så skal vi ta imot i andre enden».

Her bør det understrekes at Alfs «forklaring» ikke er rettet direkte mot NTNU, men ment opp mot næringsliv og utdanningsinstitusjoner generelt.

Flere av informantene legger til at fra de ulike fagutvalgene jobbes det i tillegg til NTNU, også opp mot eksempelvis UMB og blant annet høyskolene i Agder, Oslo og Sør-Trøndelag. Dessuten er det også en kontakt opp mot BI, hvor man ser fordeler av å samarbeide med kompetansebasert næring.

Videre tillegger Truls at:

«...vi prøver å være med og holde kontakt med lærestedene rundt omkring. Vi prøver også å holde kontakt med de store byggherrene som type Statsbygg, Forsvarsbygg, også videre. Vi prøver å holde god kontakt med entreprenørforeninger og arkitektforeninger, og den type ting. Så det er et mylder av sånne ting, men ikke minst også holde et, hva skal jeg si, en god kontakt inn i de politiske prosesser og organisasjoner og tenketanker og sånne ting».

Derimot innrømmer Truls at «RIF har sine begrensninger i å kunne nå ut i alle disse leddene, så det er noen utfordringer».

Totalt sett er mitt inntrykk at RIF i det store og hele har brukbar kontakt med forsknings- og utdanningsinstitusjoner. Foruten at flere ulike fagutvalg har direkte kontakt med diverse utdanningsinstitusjoner, så kan Hilde fortelle meg at «firmaene også har næringslivskontakten». På spørsmål om han føler RIF generelt har mye kontakt med FoU-institusjoner, svarer Truls: «Ja, vi prøver på det. Kunne vært mye mer. Men sånn er det, med alt».

Når det gjelder hvor fagutvalgene står i forhold til RIF-administrasjonen, kan Fredrik fortelle meg at:

«Det sentrale bindeleddet mellom RIF og de faglige utvalgene, er fagsjefen. Fagsjefen er ansatt i RIFs administrasjon, og har som sine viktigste oppgaver å koordinere, og å drive det faglige arbeidet gjennom fagutvalgene, samt drive med prosjektutvikling. Mye av selve arbeidet til fagsjefen består av utvikling. Det å forsøke og ta tak i områder som ikke er standardisert enda, og nærmest bedrive en slags før-standardisering. En del av dette arbeidet ender gjerne med å bli tatt opp i ulike standarder på et senere tidspunkt».

Her kan man se at fagsjefen har en særskilt viktig rolle i RIF, ved at det er denne personen som har oversikt med hva som skjer i de ulike fagutvalgene, samt har rollen med å koordinere dem. Ofte har fagsjefen også en overordnet rolle med å se den faglige utviklingen som foregår, gjerne via fagutvalgene. Fagsjefen er ansatt person i RIF-administrasjonen. Fremover vil jeg nå komme nærmere inn på hva de viktigste oppgavene til administrasjonen i RIF er.

#### **4.5 Hva er det RIF gjør?**

RIF fokuserer hovedsakelig på tre hovedaktiviteter. Dette er synlighet, rammevilkår og kompetanseheving av medlemmer. De to første momentene blir behandlet i det følgende, mens det tredje momentet blir behandlet i innledningen på kapittel 6.

##### Synlighet

Et av disse områdene er synlighet. Hilde ordlegger det slik: «[RIF] bruker ikke synligheten for synlighetens skyld, men [RIF] bruker synligheten for å komme i posisjon til å påvirke». Dette følger Hilde opp ved å tillegge at man også har:

«...synlighet delvis for synlighetens skyld, for det går på rekruttering, og [RIF] tenker at hvis man er synligere i media og i samfunnet, så blir det også ofte mer interessant. Men synligheten brukes altså aktivt for å komme i posisjon for samfunnet».

Dette er på linje med hva Fredrik mener er RIFs to viktigste fokusområder, nemlig «synlighet og å være en pådriver overfor det offentlige og Staten».

Videre nevnes at ingeniører generelt har vært lite synlige, noe Hilde mener kan ha en sammenheng med deres utdannelse. Dette forklarer Hilde med at «ingeniører er

veldig løsningsfokuserte, men at de ikke er så flinke til å fortelle om hva de faktisk holder på med å løse».

Petter, som selv er ingeniør, unnskylder seg for at han ordlegger seg slik, men sier rett ut at ingeniører er «dritkjedelige folk», som heller ikke «skaper de store avisoverskriftene». Deretter legger han til at «det menigmann i gaten glemmer, er at hvis du tok bort alle ingeniører og ingeniørtjenestene, så ville Norge falt sammen. Den tanken streifer ikke i hverdagen». Og han foreslår at ingeniører kanskje er «flinkere enn det man greier å få sagt at man er».

Men det kan virke noe enkelt å forklare ingeniørers mindre fremtredende rolle i media med at de er kjedelige. Ingeniørbransjen som helhet må da komme borti en del kontroverser?

Her kan det hende at Fredrik sitter med et mulig svar. I korte trekk forteller han at dersom noe har gått galt i et prosjekt av en viss størrelse, slik at media kan fatte interesse, så kunne RIF ha benyttet muligheten og ytret seg kritisk til det som har skjedd. Men for RIF oppstår det her et dilemma. Problemet med å gjøre noe slikt, ligger i at sannsynligvis har ofte et eller flere av RIF-firmaene vært involvert i planleggingen av prosjektet. I så fall er det lite gunstig at RIF går ut i media og bebreider oppdragsgiverne til disse RIF-firmaene, siden dette kan resultere i at firmaene får dårlige relasjoner til den oppdragsgiveren. Noe som igjen kan føre til at firmaene ikke får oppdrag senere. Slik sett kan RIF nærmest bli litt «kneblet» i en del aktuelle saker. Problemet, mener Fredrik, er at:

«Pressen ønsker gjerne å finne frem til hva feilen var, og hvor den lå, samt å finne syndebukker. De som antagelig kan svare på disse spørsmålene er nok i stor grad nettopp de rådgivende ingeniørene som har vært inne i det aktuelle prosjektet. Trolig vet de hva galt som har skjedd og hvem som kan klandres. For eksempel kan det godt være nettopp oppdragsgivers feil, men man er lojal overfor oppdragsgiver og respekterer at vedkommende ikke vil involveres i media. Dette fører til at det i en del tilfeller, ofte kan være en bedre strategi å unnlate og uttale seg i det hele tatt».

Samtidig forklarer Petter at «det gjerne kan være slik at det som anses som feil i ettertid, ble regnet for riktig i sin tid. Det dukker stadig opp nye løsninger og nye materialer, som kan virke veldig bra fra det ståstedet man har, men som viser seg å ikke være så bra om man ser det over mer tid. Og dette er en annen grunn til at ingeniører ikke ønsker å stå frem i media og kritisere andres arbeid».

Siden RIF gjerne beskytter sine medlemmer, kan man forstå at det er vrient for RIF å gripe muligheten til å bli mer synlig i media, når mulighetene byr seg i forbindelse med prosjekter hvor det oppstår feil. Vil dette si at RIF ikke kan gjøre noe for å bli mer synlige? Fredrik skisserer en mulig løsning, og forteller at:

«Det RIF derimot kan gjøre er å være fremsynt og forsøke å skape debatt rundt de tingene som ikke er gjort enda. For i slike tilfeller har det enda ikke vært noen firmaer involvert, og det er da man trygt kan ytre seg med store ord. Derimot når det skjer noe i etterkant, er det altså vanskelig for RIF å hive seg på i debatten».

Synlighet er et viktig mål for RIF, samtidig ser vi også at det er en rekke faktorer som gjør det vanskelig å bli mer synlig. Den kanskje viktigste faktoren er et lojalitetsdilemma. RIF kunne gått ut og fått mye blest ved å kritisere ting som går galt i prosjekter. Men siden svært mange av aktørene i bygningsprosjekter rundt om i landet enten er medlemmer i RIF, eller er oppdragsgivere som i stor grad ønsker tjenestene til RIF-firmaer, vil det være uheldig for RIF å fremme kritikk i slike situasjoner. Kritikk i disse i situasjonene vil kunne gå utover relasjonene RIF har med egne medlemmer, eller til oppdragsgivere som RIF-firmaene i stor grad er avhengig av gode forbindelser med, for å få stadig nye prosjekter. For å bli mer synlige i media må altså RIF først og fremst prøve å være fremsynte i forhold til saker. Og slik ta tak i eventuelle problemer før de i det hele tatt oppstår.

### Rammebetingelser

En annen av hovedoppgavene til RIF er å jobbe med rammebetingelser, både i forhold til firmaene, men også selve faget. Her vises det til at når det skal utarbeides nye veiledere på ulike områder, så kommer RIF på banen og sier hvordan «det bør være, og hva som er viktig å ivareta». Med dette menes det her, som Hilde uttrykker det: «...å ivareta på en måte samfunnets interesser og miljøperspektiver, og andre ting inn i det som skjer innad i lovverket, eller om det er standarder eller andre ting».

Dette kan tolkes som at RIF føler det som sin oppgave å forvalte lovverket, og standarder. Andre ting som ligger i det å bedre rammevilkårene, er utarbeidelse av diverse standardkontrakter for ulike deler av bransjen. Disse standardkontraktene fører, ifølge Hilde, til «mer forutsigbarhet i bransjen». For eksempel ved en konfliktsituasjon vil det være lettere å finne ut av hvem som har ansvar for hva. Hilde legger til at: «All endring av lovverket og generelt alt arbeid med lover og forskrifter som RIF er inne i, heriblant arbeidet med å utrede uavhengig kontroll, er



også med tanke på at det blant annet skal kunne bedre vilkårene for RIFs medlemmer så vel som bransjen».

Det er med andre ord ikke bare samfunnsansvaret og miljøperspektivet som skal ivaretas gjennom RIFs arbeid med lovverk og standarder, men også medlemmene og bransjen.

RIF jobber også med de store offentlige oppdragsgiverne, sånn som Jernbaneverket, Statens Vegvesen, Statsbygg og Forsvarsbygg. I tillegg bidrar RIF med innspill til nasjonal transportplan, på stortingsmeldinger og annet som vil påvirke bevilgningene til bransjen, og dermed ha konsekvenser for rammevilkårene. RIF jobber også med å påvirke EU, da en del lovgivning kan ha mye å si for rammevilkårene.

Den tredje viktige pilaren for RIFs virksomhet er tjenesteytingen overfor egne medlemmer. RIF har en servicetjeneste som skal bistå firmaene. Denne har derimot blitt svært redusert de siste årene, grunnet at firmaene har blitt mer profesjonelle med egne akademier eller skoler. Likevel er det fortsatt noe service som ytes til firmaene. Hilde kan for eksempel fortelle at det nå innføres nye eurokoder for jordskjelvsikring, og at dette ikke er noe hvert firma selv skal finne på hvordan de skal håndtere. Dette fordi det er noe som skal være felles. Derfor lager og holder RIF kurs på slike ting, slik at alle får være med. Miljøkartlegging er et annet slikt område. Utover noe kursvirksomhet på slike temaer, utvikler også RIF en del veiledere som er å få kjøpt via RIFs nettside. Videre tillegges det fra Alf at RIF organiserer ansvarsforsikring for en del av rådgiverbedriftene. Dette er det datterselskapet RIF Forsikringservice som ordner.

Hva er det RIF mener er sine oppgaver? Jeg har her forsøkt å gi et generelt innblikk i hvordan RIF er bygget opp, og gi en oversikt over hva RIF fokuserer på og hva de arbeider med. Det er tydelig at RIF er opptatt av synliggjøring av ingeniører og ingeniørers jobb i samfunnet, selv om dette ofte kan være vanskelig. De jobber aktivt med å ha innflytelse gjennom å arbeide mot lovverk og standardisering både nasjonalt og mot EU. Samtidig er de opptatt av å yte service overfor egne medlemmer. Men hva med miljøperspektivet oppe i dette? I hvilken grad er RIF opptatt av et miljøperspektiv i virksomheten sin? I det følgende skal jeg fokusere mer på hvordan RIF, som en organisasjon for rådgivende ingeniører, forholder seg til miljøspørsmålet.



## Kapittel 5: RIF - en miljøorganisasjon?

I dette kapitlet skal jeg se nærmere på om, og i så fall hva, RIF gjør for å jobbe for en mer miljøvennlig rådgivende ingeniørbransje. Bakgrunnen denne forventningen om at RIF vil bidra til miljøbevissthet- og handling, ligger blant annet i at RIF vektlegger samfunnsansvar, herunder miljø, på websidene sine og i sine såkalte veiledere, som legges ut på nettet. Ifølge RIFs etikkveileder så skal RIF-bedrifter ivareta kravet til bærekraftige løsninger:

«RIF-firmaene og deres medarbeidere har et samfunnsansvar med utgangspunkt i både samfunnets legitime forventninger til profesjoner, rådgiveres omsorgsforpliktelser og hensynet til rådgiverbransjens omdømme (...) Medlemsbedriftene har ofte en helt unik posisjon til å kunne påvirke utviklingen av samfunnsansvarlige løsninger som sosialt ansvar og ivaretar kravet til bærekraftige løsninger».<sup>27</sup>

I RIFs etikkveileder vises det også til ni prinsipper som de slutter seg til, hvorav tre av dem handler om miljøansvarlighet:

«7. prinsipp: Bedrifter skal støtte et føre-var-prinsipp i forhold til miljøutfordringer,  
8. prinsipp: ta initiativ for å fremme økt ansvarlighet i forhold til miljøet og  
9. prinsipp: oppmuntre til utvikling og spredning av miljøvennlig teknologi».<sup>28</sup>

Det skal dog sies at det gis få spesifiseringer, presiseringer eller eksempler på hva det å være miljøansvarlig innebærer. Dette i motsetning til for eksempel andre etiske problemstillinger som vies plass i veilederen, og da særlig korrupsjon som vies betraktelig mer plass, med flere eksempler, råd og strategier. Miljøvennlighet er med andre ord en relativt vag henstilling, som det tilsynelatende er opp til den enkelte bedrift eller rådgiver å tolke og etterfølge. Miljøansvarlighet er også nedfelt i, og har en sentral plass, i FIDICs etiske regelverk som gjelder for den globale industrien for rådgivende ingeniører. Den overordnede etiske regelen her er å akseptere rådgivende ingeniørers ansvar overfor samfunnet, hvorav den neste er å søke løsninger som er kompatible med prinsippene om bærekraftig utvikling.

---

<sup>27</sup> Se RIF H, «Veileder i god forretningsskikk og samfunnsansvar».

[http://www.rif.no/images/Files/RIF\\_BransjeetiskStandard\\_skjerm.pdf](http://www.rif.no/images/Files/RIF_BransjeetiskStandard_skjerm.pdf)

<sup>28</sup> Ibid.

Ifølge FIDIC (1990), har ingeniører bidratt til menneskers livskvalitet ved å forbedre vannforsyningen og sanitære forhold, og gjennom utviklingen av naturlige ressurser, mat, energi, kommunikasjon og transportsystemer. Samtidig har dette bidratt til en rask befolkningsvekst og miljøproblemer.<sup>29</sup> Dette kan tolkes som å indirekte si at ingeniører har et spesielt ansvar for å bidra til å fremme mer miljøvennlige løsninger i verden.

### **“The endangered environment**

There is a growing awareness that the earth cannot continue supporting increases in population and consumption. Mankind is threatening its own existence, in addition to that of many other forms of life, through global pollution and excessive consumption of limited resources.

Engineers have contributed to the quality of life through the provision of better water supplies and sanitation, and by the development of natural resources, food, energy, and communication and transportation systems. These advancements have contributed to rapid population growth and environmental problems.

### **Consulting engineers and the environment**

Consulting Engineers accept the challenge of the endangered environment. Because of their professional training and background they have a particular role and obligation towards the protection of the environment. Engineers should provide leadership in achieving sustainable development — development that will meet the long term needs of future generations of all nations without causing major modification to the earth’s ecosystems” (*FIDIC.org*).<sup>30</sup>

Her fremheves det videre at miljøutfordringene er noe rådgivende ingeniører aksepterer, og dette begrunnes med at rådgivende ingeniører har en bakgrunn og en profesjonell trening som medfører et spesielt ansvar i forhold til å beskytte miljøet. Ingeniører bør således sørge for et lederskap i forhold til å oppnå en bærekraftig utvikling. En slik utvikling vil imøtekomme de langsiktige behovene til kommende

---

<sup>29</sup> Se [fidic.org](http://fidic.org), *Consulting Engineers and the Environment*. <http://fidic.org/node/756>

<sup>30</sup> Ibid.

generasjoner, uten å forårsake større modifikasjoner i økosystemene på planeten vår (FIDIC 1990).

Dette politiske synet ble en offisiell holdning i FIDIC i 1990. Miljøutfordringer er stadig svært aktuelt, og er et av flere områder FIDIC mener rådgivende ingeniører bør være opptatt av. Siden RIF er den norske medlemsorganisasjonen i FIDIC, og miljøproblematikk er ansett for å være en av vår tids viktigste utfordringer å ta tak i, ville det vært interessant å undersøke hvordan RIF forholder seg til dette.

Jeg har i det følgende ønsket å konsentrere meg mer om hvordan rådgivende ingeniører i RIF ser for seg miljømessige utfordringer. Siden miljøområdet er et såpass stort felt har jeg i utgangspunktet ønsket å begrense det noe. Dette kan være noe vanskelig å gjøre, nettopp fordi de ulike delområdene som man kan hente fra definisjonene, henger sammen på en eller annen måte. På den annen side, har det vært viktig å ikke begrense for mye, siden noe av hensikten har vært å finne ut noe om hvordan de rådgivende ingeniørene selv forholder seg til begrepet «miljø».

Likevel forstår jeg det slik at utfra ordlyden FIDIC benytter, er de miljøutfordringer det forventes at rådgivende ingeniører tar tak i, de utfordringene man finner i naturen eller de naturlige omgivelsene våre. Derfor har jeg i det følgende forsøkt å se litt mer vekk fra «sosiale omgivelser», som eksempelvis kunne ha rommet utfordringer knyttet til HMS og lignende.

## **5.1 Miljøsyn innad i RIF**

Det er en omfattende oppgave å danne seg et bilde av hva en forening kan mene om et stort og bredt felt som miljø. Slik sett kan det være en liten pekepinn å finne ut hva som står skrevet på hjemmesiden til RIF. Hva kunne leses her?

Siden RIF er Norges representant i FIDIC var nok en ordlyd tilsvarende det som stod å lese på nettsiden til FIDIC å forvente. Noe overraskende var det derfor å finne ut at innunder den delen hvor RIF presenterer seg selv, stod det lite direkte om miljø, eller hvilke holdninger RIF har til ulike miljømessige utfordringer.<sup>31</sup> Det er vanskelig å vite hva dette skyldes. Jeg har derfor pratet med en rekke personer med tilknytning til RIF, og på bakgrunn av dette forsøkt å danne meg et bilde av RIFs miljøsyn eller informantenes oppfatning om i hvilken grad og på hvilken måte RIF jobber i forhold til miljø.

---

<sup>31</sup> Se RIF A, «Om RIF», <http://www.rif.no/om-rif.html>

Når det gjaldt spørsmålet om hvorfor nettsidene til RIF var så mangelfulle når det gjaldt miljø, så mente Birger at det bare skyldtes at hjemmesidene ikke var oppdaterte eller gode nok. Kritikken gikk blant annet ut på at de må være mer oppdaterte og at ulike aktører fra de forskjellige fagutvalgene burde kunne legge ut nyheter og oppdatere sine egne områder på hjemmesiden med relevant innhold. Det ble hevdet at systemet som benyttes på hjemmesiden er lite brukervennlig og at det tar tid å lære, samtidig som at dersom man ikke benytter det regelmessig, vil det raskt bli glemt. Derfor er det vanskelig å få gjort noe med det. Det understrekes at det er en krevende jobb å opprettholde en hjemmeside, siden den kontinuerlig trenger å oppdateres, og arbeidsmengden med dette ofte kan undervurderes. Det hintes til at den personen som er ansvarlig for nettsiden også har en rekke andre oppgaver, og dermed ikke får nok tid til å sørge for at nettsiden opprettholder en høy nok standard.

Kan dette være en forklaring på hvorfor jeg ikke fant noe eksplisitt om RIF sitt miljøsyn på nettsiden? Etter mitt skjønn har nettsiden en grei informativ del om hva RIF står for, og hva de gjør. Det foreligger også en etikk-veileder som kan lastes ned fra nettsidene, som har en omfattende og detaljert beskrivelse av andre etikk-hensyn, først og fremst korrupsjon. Videre har RIF nyhetsartikler og årsmøterapporter liggende på sin hjemmeside. Her finnes det flere saker som berører områder som vil falle inn under miljøkategorien, slik den løselig har blitt definert her. Derimot sier de ikke noe direkte om hva RIF mener rundt miljøspørsmål. Dette tyder på at manglende miljøfokus ikke handler om informasjonsunderskudd.

På spørsmål om hvor sentralt miljø er som fokusfelt i RIF, nevner både Birger og Hilde at det på et tidspunkt var en diskusjonen som foregikk om hvorvidt man skulle opprette et eget miljøfagutvalg. Noe slikt utvalg ble til slutt ikke opprettet. Usikkerhet knyttet til hva et slikt utvalg faktisk skulle jobbe med var en stor del av grunnen. Man så ikke for seg at det var behov for et eget utvalg til å ta seg av miljøsaker, da man heller anså at disse miljøsakene var direkte forbundet med oppgaver de ulike andre fagutvalgene allerede jobbet med. Miljøutfordringer som måtte oppstå i forbindelse med, og i tilknytning til, det dagligdagse arbeidet for de enkelte fagretningene innen ingeniørvirket, burde løses innenfor sin kontekst. Som Fredrik sier: «...alle disse [fag]områdene jobber jo med miljø innenfor sitt felt».

Dette støtter Hilde opp om, ved å påpeke at miljø er et aspekt i alle fagområdene. Et sentralt poeng for å vrake et miljøfagutvalg, oppsummerer Hilde slik: «Fordi [miljø] skal jo romme i alle dimensjoner, så da skal du liksom ta det ut fra de andre dimensjonene, og det blir jo også feil».

Miljø blir ansett for noe som må integreres i alt som gjøres, og Hilde anser dette for å være en «mer bærekraftig tilnærming til miljøtematikk, enn å løfte delområder av miljøutfordringer ut av sin kontekst for behandling, og dermed få det til å bli noe mer «sært» og «spesielt».

Disse utsagnene tyder på at mange av de som var tilknyttet RIF mente at miljø var noe som burde «mainstreames» snarere enn å bli avgrenset til egne utvalg og egne tiltak. I dette tilfellet er «mainstreaming» et begrep som lånes fra kjønnsstudier, og kan være med på å forklare hvilken funksjon miljø har i forhold til en ingeniørs arbeid. Her sikter det gjerne mot at miljø er noe gjennomgripende som er sammenflettet med svært mange oppgaver som ellers normalt inngår i ingeniøryrket. I forhold til mainstreaming er det viktig at man har indikatorer som sørger for at ting ikke helt forsvinner i alt annet som man gjør (Berker 2012).

Det var altså ikke lett å få så mye ut av informantene om hvordan de forholdt seg til miljø eller hvordan de jobbet konkret med å lage miljøvennlige tjenester, annet enn at det var noe som skulle integreres i all deres virksomhet. Men, det var noen innspill som handlet konkret om miljø, og dermed bidro til å nyansere inntrykket av hvordan de jobber med miljø. Det var særlig sertifiseringsordningene BREEAM og LEED.

## **5.2 Sertifiseringsordninger**

BREEAM var noe flere informanter kom innom, og spesielt Birger mente at et klart og tydelig miljøfokus for ingeniørbransjen «har kommet snikende gradvis, og at sertifiseringsordninger som BREEAM og LEED har bidratt til å få bransjen inn på riktig spor». Birger mente at «det samme, har også innføringen av teknisk byggforskrift i 2010, TEK10, gjort. I TEK10 stilles det mange krav som har ført til at bransjen har vært nødt til å skjerpe seg». Både BREEAM og LEED er miljøklassifiseringssystemer. I Norge har man valgt å implementere førstnevnte, og det er spesielt BREEAM som informanten trekker frem som en medvirkende årsak til at bransjen har bedret seg.

BREEAM (BRE Environmental Assessment Method) ble utviklet i Storbritannia av BRE (Building Research Establishment) og er et miljøklassifiseringssystem for eksisterende bygg eller nybygg. Utviklingen av BREEAM foregikk i 1988 og det ble først lansert i 1990. BREEAM anses for å være verdens eldste og Europas ledende miljøklassifiseringsverktøy. Siden 2008 hvor BREEAM International ble

lansert, har en god del land, inkludert Norge, jobbet med å tilpasse BREEAM til nasjonale forhold. I Norge ble BREEAM til slutt innført i oktober 2011.<sup>32</sup>

I BREEAM er det utviklet forskjellige evalueringsverktøy og manualer, som kan benyttes for ulike typer bygg, blant annet både eksisterende bygg og nybygg. Man bedømmer bygningen basert på en del forskjellige områder som blant annet prosjektledelse, belysning, avfallshåndtering, bygningens energibruk og valg av materialer, for å avgjøre bygningens miljøprestasjon. Bygningen scorer poeng for hver av de ulike områdene, og disse poengene legges til slutt sammen og man får en totalsum som viser til en oppnådd karakter. Karakterene som kan oppnås er «Pass», «Good», «Very good», «Excellent» og «Outstanding».<sup>33</sup> Ifølge Birger er «outstanding» nesten ikke mulig å oppnå. I så fall må man omtrent ha «et hus som produserer energi selv, og som er miljøvennlig fra a til å». Mens ved «pass» har man så vidt oppfylt minstemålene, som allikevel er litt bedre enn myndighetskravene.

Birger hevder videre at:

«...de fleste, de vil jo da ha «very good» eller «excellent», ikke sant? Det betyr at BREEAM-standarden den... for de byggherrene som vil ha et bygg, da får de et sånt diplom ved inngangen, ikke sant? Så står det «outstanding» eller «excellent», det sier noe om bygget, det sier noe om at du har lave driftsutgifter og i det hele tatt, ikke sant? Det er i ferd med å nå komme som en sann... det blir en de facto standard for hvordan skikkelige næringsbygg skal være. Eller boligbygg også for den saks skyld altså, men det er foreløpig nærings sida som holder på».

Det å oppnå karakterene «very good» eller «excellent», er altså et attraktivt mål for byggherren. Å ha et diplom ved inngangen som forteller at et bygg eventuelt har oppnådd «outstanding» eller «excellent», gir en del informasjon om bygget, blant annet at man har lave driftskostnader. Dette innebærer at firmaer ønsker å fremstå som miljøriktige, velger seg bygg som blir klassifisert som «outstanding», «excellent», eller «very good». Birger antyder også at et slikt valg trolig innebærer at firmaene er villige til å betale noe mer for å være i bygget. Derimot påpeker Birger at «de fleste firmaer foreløpig bare er interessert i leieprisen per kvadratmeter, og at knapt noen sjekker driftskostnadene, som burde være det interessante». I korte trekk illustrerer Birger dette ved å si at leieutgiftene bare er

---

<sup>32</sup>Se NGBC A, «Om BREEAM» <http://www.ngbc.no/index.php?q=content/om-breeam>

<sup>33</sup> Ibid.



en ting, men man skal gjerne betale strømregning, eller oljeregning også videre, i tillegg. Og skulle det være et dårlig ventilasjonsanlegg, så får man kanskje mer sykefravær enn det man skulle hatt, og slike kostnader er svært høye, ergo er det flere forskjellige omstendigheter som spiller inn og sier noe om hvor dyrt det egentlig er å leie et sted. Dersom man leier seg inn i et bygg markert med BREEAM-«outstanding» eller «excellent», så vet man at i slike bygg er ting under kontroll og at det er veldig bra. En slik merkevare kan det dermed være verdt å betale litt mer for. Man vet at man har lave driftskostnader og at det meste derfor betales via husleieutgiftene. Det er altså i første rekke gjennom en salgstankegang at rådgivende ingeniører anser BREEAM som et viktig tiltak. De antar at byggherren vil være interessert i å ha et bygg som får en god karakter, fordi de vil være lettere å selge eller leie ut.

Hvordan har så RIF engasjert seg i BREEAM? BREEAM kom til Norge gjennom Grønn Byggallianse (GBA), som organiserer norske byggeiere. De så et behov for en kvalitetsnorm som kunne dokumentere bygg med en miljøstandard som går utover forskriftenes minimumskrav. Høsten 2009 vurderte GBA sammen med 34 norske bransjeledere LEED og BREEAM for bruk i Norge. Valget falt til slutt på BREEAM i februar 2010, og man opprettet også Norwegian Green Building Council (NGBC) noe senere samme år. Formålet med NGBC er at de:

«skal arbeide for at norske bygg skal få en høy miljøstandard gjennom bruk av miljøsertifisering, fortrinnsvis ved å inngå lisensavtale for bruk av BREEAM i Norge. Foreningen skal gjennom anvendelse av BREEAM eller andre klassifiseringsordninger bygge kunnskap om, og jobbe for at miljøvennlige bygg blir etterspurt og premiert».<sup>34</sup>

Ifølge Hilde, «ser RIF på BREEAM som veldig viktige og gode prinsipper. Og når Norwegian Green Building Council ble opprettet vurderte RIF om de skulle inn i styret der». Dette valgte de imidlertid ikke å gjøre. Hilde forklarer grunnen med at: «RIF vurderte det slik at rådgivernes interesser allerede ble godt ivaretatt, ved at medlemsfirmaer i RIF hadde representanter både i lederskapet og styret i NGBC». Vurderingen til RIF var at NGBC skulle eksistere i tillegg til RIF.

Hilde kan videre fortelle at: «Tilbakemeldingene i RIF tyder på at RIF-firmaene er veldig engasjerte i BREEAM, og at de tar det til seg. Noe som fører til at utviklingen går litt av seg selv». Dette er en av grunnene til at RIF ikke anser det

---

<sup>34</sup> Se NGBC B, «Vedtekter for Foreningen Norwegian Green Building Council», 2010.

<http://www.ngbc.no/sites/default/files/Vedtekter%20NGBC.pdf>

som nødvendig å gå inn i NGBC. Som Hilde sier om BREEAM: «Dette er ting som er veldig bra og positivt. Og da er det liksom ikke nødvendig at vi som forening sitter inne der [NGBC]». Derimot kan Hilde opplyse om at RIF har vurdert det. Som hun sier: «Foreløpig har [RIF] vurdert det, men det kan være på sikt at [RIF] bør melde [seg]». Likevel forteller Hilde at RIF mener at budskapet om BREEAM har «blitt veldig godt spredd, og alle har vært opptatt av det, så det har ikke vært noe problem å på en måte få ut budskapet. De [NGBC] har klart det veldig godt selv».

Det bør klargjøres at jeg her har valgt å vie litt plass på BREEAM, siden flere av mine informanter nevnte BREEAM som noe de forholdt seg til, og noe som de mente ville bedre bransjen når det gjaldt miljømessige forhold. RIF har per tidspunkt ikke noen direkte kobling til NGBC, men har hatt flere uformelle samtaler med dem, og innspill på ulike saker. Ifølge Hilde har RIF «kontakt med NGBC, men ingen kontrakt med dem på noe område».

Derimot siden jeg har blitt fortalt at det kan tenkes RIF går inn i NGBC en gang i fremtiden, mener jeg det bør kunne forsvares at det her nevnes hva BREEAM er og hva BREEAM går ut på. Bakgrunnen er at jeg mener det bør være av interesse å peke på hva som kan være en fremtidig arena for RIF å bli med på. Samtidig synes jeg det er en interessant observasjon at RIF så langt har valgt å stå utenfor BREEAM i Norge. Spesielt siden BREEAM er et miljøklassifiseringssystem som berører flere fagfelt innenfor ingeniøryrket direkte. Riktignok støtter RIF dette, men de sitter mer tilbakelent og observerer hvordan det utvikler seg.

RIF har riktignok en liten administrasjon, og vurderer fra sak til sak hvor mye de kan hente på å involvere seg, og mulig er det slik sett like greit at RIF foreløpig ser an hvordan opplegget med BREEAM utvikler seg uten deres direkte engasjement. Basert på mine informanter, kan det virke som at RIF antagelig har gode bånd og kontakter opp mot NGBC, og at de derfor foretrekker å se hva som skjer, og eventuelt påvirke retningen ved behov. Det kan virke som holdningen til BREEAM er litt slik Truls uttrykker det, når han ønsker BREEAM velkommen, «for det er jo egentlig bare å få satt kunnskapen i system det handler om».

### **5.3 Generell miljøbevissthet?**

Selv om det er vanskelig å finne noe konkret om hvordan RIF gjør med miljø, så mener Truls at det er en god bevissthet rundt i RIF, og blant RIFs medlemmer og selskaper om bærekraft. På spørsmål om hva det er som kan drive miljøfokuset fremover i RIF, trekker Truls fram tre begreper. Ifølge Truls er alle tre viktige i et

samspill, dersom en ønsker å bedrive bærekraftig utvikling. I korte trekk, går det hele ut på at man har en sosial bærekraft, som innebærer at mennesket skal ha det bra. Det være seg inne i bygg eller i samfunnet for øvrig. Ellers skal det være økonomi i det, og dermed er man inne i det neste begrepet, nemlig den økonomiske bærekraften. Økonomien må være tilstede. Det siste begrepet gjelder den økologiske bærekraften, som innebærer at man skal ivareta miljøet.

Poenget er at man skal se disse tre bærekraftsbegrepene som en helhet, og Truls mener at nettopp «rådgivende ingeniører kan være noen av de aktørene som kan ha betydning for å få det til å henge sammen, og at de er bevisste på dette». Videre opplever Truls, at «RIF som organisasjon, eller de medlemsfirmaene, som helhetstenkende i større grad enn mange andre aktører i samfunnet». Av den grunn burde RIF og deres medlemmer vært høyere på agendaen, noe man enda ikke har vært så flinke til å oppnå.

Truls mener riktignok at både denne holdningen om å gjøre noe med klimaendringene etter føre-var-prinsippet, og de tre bærekraftsbegrepene, i større eller mindre grad er forankret i RIF. Med det menes her at «RIF er en forening for sine medlemsbedrifter, og det er et spenn i hvor langt man tenker i hvert enkelt selskap. I så måte er noen selskaper lenger fremme i tankegangen, enn andre». Det er åpenbart at RIF i denne sammenhengen regnes som summen av medlemsbedrifter og at RIF som organisasjon ikke har tatt en fremtredende og ledende rolle når det gjelder fokus på miljø, bærekraft eller holdning til klimaendringer. I så fall ville det vært interessant om RIF også kunne ha uttrykt noen tanker og idéer om hvordan man kan oppnå dem.

Det generelle inntrykket jeg derimot har fått av RIF er at de ikke helt har en klar oppfatning av hvordan de skal uttrykke at de tar grep innenfor miljøproblematikk. Ofte har informantene blitt noe usikre på hvordan og hva de skal svare, og Fredrik lurte på hva jeg mente med miljø, siden han mente det ikke var mulig å skille ut miljø som et eget område. Man må finne et område først, og så se hva som foregår i forhold til miljø. Man kan «ikke snakke om alle miljøer på en gang, [siden] de er såpass forskjellige alle disse områdene». Dersom man ønsket å få oversikt over hva ingeniører jobbet med i forhold til miljørelaterte temaer, måtte man heller se på hva ingeniører arbeidet med innenfor hvert enkelt fagfelt. I lys av dette, kan man her se tendensen til at miljø først og fremst skal «mainstreames».

Når det er sagt, så er det tydelig at informantene hver for seg har en del tanker og målsetninger knyttet til miljø og bærekraft. Truls mener at man kan basere seg på

noe tilsvarende som denne rapporten hadde som et av sine hovedbudskap, som han oppsummerer slik:

«Hver og en av oss sjeler som lever på denne planeten her, skal ikke i sum bruke mer ressurser, enn at når vi dør, så har jordkloden reprodusert seg, så det er like mange ressurser igjen til våre etterkommere».

Truls mener at:

«det kan være et godt overordnet fremtidig mål, at man lykkes med å komme tilbake til slik situasjonen var rundt 1987, hvor hver enkelt av oss, fortsatt ikke benyttet mer ressurser enn hva som ble reprodusert».

Også Petter skisserer noe lignende som en miljømessig målsetning: «Fotavtrykket vi setter av etter oss, bør være mindre enn da vi kom». Noe som altså innebærer at «vi ikke forbruker ressursene som omgir oss, men at vi klarer å tilføre ting på en positiv måte». Petter fortsetter med å vise til sin «klokkertro på at det må ingeniører til for å redde verdensmiljøet». Han mener at «dette er ikke noe man kan oppnå ved å sitte og filosofere inne på et kontor. Derimot trengs det teknikk og beinhard kompetanse for å lykkes med noe slikt».

Interessant er det å legge merke til at ingeniører altså oppfatter sitt virke som viktig i forhold til å gjøre samfunnet mer bærekraftig, og i forhold til å bedre miljøet. Informantene har også hver for seg en del tanker, idéer og meninger om hva som kunne vært ulike miljøstrategier og miljømål.

Allikevel er det ikke fra RIF-hold nedfelt noen klar strategi som går på miljø noe sted. Ingeniørene gjør den jobben de blir satt til å gjøre, som best de kan, og forholder seg til de standardene som finnes. Intervjuobjektene hadde også en tendens til å relatere miljømessige utfordringer til den ingeniørdisiplinen de selv tilhørte. Dette kunne være å forhindre forurensning, støy, fjerning av farlig avfall og lignende. Ellers kunne det også være bruk av miljøvennlige materialer, eller utvikling av lavenergiløsninger.

Når det gjelder selve RIF, kan en ikke uten videre si at RIF arbeider aktivt med miljøproblematikk generelt eller spesifikt for å gjøre samfunnet mer bærekraftig. Det vil være feil å si at RIF er en pådriver for å bedre miljøet. Derimot vil det være riktigere å si at RIF mer kan anses som en tilrettelegger for bedring av miljøet. RIF sitter tross alt i en posisjon hvor de kan påvirke de fleste lover, reguleringer og standarder. Man kan si at RIF tilrettelegger for at deres tilknyttede bedrifter blir noe mer miljøvennlige, og arbeider på en noe mer miljøvennlig måte. Når funnet er

forholdsvis negativt som dette, reiser det spørsmål om hvorfor? Hva kan grunnen være til at RIF ikke i større grad er en pådriver for miljøspørsmål? Kan det ha sammenheng med at RIF ikke ser det som sin oppgave? Hva ser egentlig RIF som sin oppgave når det gjelder miljø?



## Kapittel 6: Verktøy for å synliggjøre samfunnets behov for RIF

Jeg vil i det følgende se nærmere på hvordan RIF jobber i skjæringspunktet mellom kunnskap, politikk, etikk og egne medlemmer. Hva gjør de i praksis?

RIF arbeider utvilsomt mye med å tilrettelegge for kompetanseheving av egne medlemmer. Som jeg har vist tidligere så har det vært sentralt i den forbindelse å samkjøre og sette klare etiske retningslinjer for ingeniørbransjen. Den nåværende etikkveilederen kom ut i 2004, og Hilde kan fortelle at den hadde et stort fokus på å slå ned på korrupsjon:

«...i hvert fall så handlet det da veldig mye om korrupsjon og alt mulig sånt, for det... Det var gått veldig, altså, for enda en del år tilbake så var det nesten sånn at du måtte dokumentere, rett og slett dokumentere hvordan du hadde gjort korrupsjonen i et land, fordi du fikk skattefritak av det. Og så plutselig så ble det på en måte ulovlig, og bra var det, men det var mye... ting endret seg veldig og handlet mye om korrupsjon, nå handler det mye mer om å ta samfunnsansvar da».

Tidligere var det såpass utbredt med korrupsjon at man nærmest måtte dokumentere hvordan korrupsjonen i et land hadde foregått, fordi dette var noe man fikk skattefritak for. Dette var noe som brått ble ulovlig, noe man fra RIF-hold syntes var bra. Etter at korrupsjon ble ulovlig, endret ting seg veldig, men det dreide seg fortsatt i stor grad mye om korrupsjon. Nå handler det mer om å ta samfunnsansvar. Derfor utarbeider RIF per tidspunkt en ny etikkveileder, hvor nettopp samfunnsansvar er hovedområdet. Hilde utdyper at med samfunnsansvar menes å «være gode rådgivere overfor en oppdragsgiver». Dette kan gjøres ved å påpeke hvilke valg og løsninger som totalt sett fører til en mer bærekraftig løsning. Eventuelt kunne man kanskje fått en mer miljøvennlig løsning, kontra andre løsninger som kunne vært mer kortsiktige, forurenset mer, kostet mer å drifte og vedlikeholde, fordi man tenker livssyklus og mer helhetlig. Hilde oppsummerer dette ved å si at: «For å være en god rådgiver så må man på en måte ha overblikket, for på en måte man skal rådgi kunden».

RIF i seg selv har ikke gjennomført mange store prosjekter. De har hatt sine rådgivere inne i en rekke prosjekter, men ikke selv styrt disse. Generelt kan det legges til at det i alle tilfelle først og fremst er RIFs medlemmer som fortrinnsvis gjennomfører de prosjektene som er. Men, det finnes unntak. Prosjektet «State of the Nation» har nylig vært et stort prosjekt gjennomført av RIF. Dette var et tverrfaglig prosjekt, som RIF selv tok initiativet til, og som ble koordinert via RIF.

«State of the Nation» ble fremlagt i 2010, og er et prosjekt som har gjennomgått rikets tilstand for 11 sentrale områder innen offentlige bygg og infrastruktur. I rapporten fremkommer:

«...status, utviklingstendens og fremtidssikring for kommunale bygg, helsebygg, jernbane, riks-/fylkes- og kommunale veier, lufthavner, vann, avløp, renovasjon, energiproduksjon og energidistribusjon» (State of the Nation 2010).

Hilde kan fortelle at prosjektet var et initiativ fra RIF og at noe av bakgrunnen var at det fra RIFs side «var ønskelig å ta mer samfunnsansvar og samtidig bli mer synlige». Videre forteller Hilde at RIF ved å se til de «andre foreningene i verden, oppdaget at Danmark holdt på med en slik rapport, og det samme var gjort i både England og USA». Hilde forklarer også at et slikt prosjekt så ut til å virke samlende på en del krefter internt, fordi det ikke bare var om vedlikehold og var tilbakeskuende om hva som hadde blitt gjort, men prosjektet sa også noe om samtiden og fremtiden.

Hilde forteller også at hun mener en av grunnene til at ingeniører ofte er litt lite synlige, kan ha «sammenheng både med altså utdannelsen vår, vi er veldig fokusert på å løse ting, være med liksom å løse det, og ikke så mye fortelle om hva vi holder på å løse». Dette føler Hilde har ført til at ingeniører som gruppe:

«...har fått koblet litt av samfunnsdebatten og for å komme inn i samfunnsdebatten så må det på en måte være relevant for samfunnet. Du kan ikke liksom si, se på meg, så flink jeg er liksom. Det er ikke sånn det fungerer. Du må bidra med den kompetansen du har, for eventuelt å heve kvaliteten. Si at det er sånn, hvis det er en viktig debatt om noe så bør man da komme med sin kunnskap, og da på en måte som er relevant for diskusjonen og dermed så er man på en måte en del av mediabildet».

Med andre ord, for at ingeniører igjen skal komme inn i samfunnsdebatten, så må en bidra på en måte som gavner samfunnet. Ingeniørenes kompetanse kan brukes for eventuelt å heve debattens kvalitet på en del områder. Dersom ingeniører på generelt grunnlag bidrar med sin kunnskap, på en relevant måte for samfunnsdebatten, blir man også en del av mediabildet. Og «State of the Nation» var nettopp et prosjekt, man i RIF så for seg at kunne bidra med å hekte ingeniører på samfunnsdebatten, og dermed gjøre dem mer synlige.



For Hilde kan fortelle at «RIF var veldig opptatt av at [RIF] mente at det vi bygger i dag, vi er ikke veldig flinke til å ivareta det, og det er heller ikke bærekraftig i forhold til fremtiden». I korte trekk utfyller Hilde at med prosjektet «State of the Nation» ønsket RIF derfor å ta samfunnsansvar og vise til den faktiske tilstanden på offentlige bygg og infrastruktur. Dette håpet de at kunne få rådgivende ingeniører tilbake inn i samfunnsdebatten, og føre til mer synlighet. «State of the Nation» skulle gi bakgrunnsinformasjon, slik at beslutningsmyndighetene lettere skulle kunne prioritere hvilke oppgaver som måtte gjøres, og hvor de skulle bevilge midler. Som det står i rapporten:

«RIF har utarbeidet denne rapporten fordi beslutninger om investeringer må baseres på kunnskap om den faktiske tilstanden til byggene og anleggene, og hvordan de klarer å oppfylle dagens og fremtidige behov» (State of the Nation 2010).

Hilde fortsetter med at det har vært vanskelig å komme inn med disse opplysningene om at Norge kanskje burde ruste opp mer av sin infrastruktur. «Det virket som det var en slags ikke-debatt, og at dette ble sett på som noe «ingeniørgreier»». Samtidig ble det sett på som en utfordring å være den som «skriker høyest» når penger utdeles. Med andre ord var det vanskelig å være synlige i forhold til alle som ønsket penger til sine formål. I så måte mener Hilde at kanskje «flere av de som ikke «skriker så høyt» eller er like synlige, også burde få en del tilskudd». Problemet slik Hilde ser det, er at samfunnet er organisert i «siloeer», både når det gjelder etater, departementer også videre. Så etter informantens syn er det på en måte ingen som har tatt det overordnede blikket. Dette mener hun trolig burde blitt gjort av regjeringen, eller myndighetene, men det har manglet. Det har ikke vært noen klarhet i hvor man har trengt pengene mest. «Så derfor tok vi det også gjorde vi et stort dugnadsarbeid nettopp på det». Hilde sikter her til «State of the Nation»-prosjektet.

I forhold til alt dette, har det også blitt hintet til at det kan være en bevisst strategi at man ikke har vært like flinke på vedlikehold av infrastruktur i Norge. Truls kan fortelle at «en av teoriene her går på at Norge er veldig gode til å tenke makroøkonomisk». I korte trekk sier Truls at utfra et makroøkonomisk synspunkt kunne det vært riktig å bygge noe nytt, for eksempel et skolebygg eller en ny vei, og deretter ikke bry seg noe mer om bygningen eller veistrekningen, men bare la disse bli slitt helt ned til ingen vil bruke dem lenger. Deretter bygger man i stedet nytt. Dette kan være makroøkonomisk lønnsomt, men ikke nødvendigvis samfunnsøkonomisk lønnsomt. Derimot mener Truls at «Norge er jo et

makroøkonomisk styrt samfunn på mange områder. Det er den samfunnsordenen som regjerer. Og det kan hende at vi skulle prøvd å dreie litt på det».

RIF har laget noen små informasjonsklipp, som de har lagt ut på internett. Utfra et av disse klippene, kan man få inntrykk av at RIF ser for seg en annen grunn. Her undres man på om at det kan virke som det gir mer prestisje for politikere å bygge noe nytt, i stedet for å bevilge penger til vedlikehold og opprustning av eksisterende bygg og infrastruktur.<sup>35</sup>

RIF tok tak i problemstillingen om hvilke infrastrukturelle områder som hadde størst behov for ressurser og gjorde et stort dugnadsarbeid på dette feltet selv. Resultatet er at:

«State of the Nation gir et helhetlig bilde av situasjonen i Norge. Rapporten viser innen hvilke områder ressursene bør settes inn. Områdene sees i sammenheng på en systematisk måte og vurderes med hensyn til de samme kriterier. State of the Nation gir svar på hvor egnet våre bygg og anlegg er til å oppfylle nåværende og fremtidig krav og behov» (State of the Nation 2010).

Rapporten vurderer alle de elleve infrastrukturelle områdene med en karakter fra 1 til 5, hvor 5 er best og tilsier at anlegget er som nytt. I den forbindelse kan nevnes at avløpsanlegg og jernbane kom dårligst ut med 2, mens energidistribusjon, energiproduksjon, avfall og lufthavner kom best ut med 4. På bakgrunn av vurderingen fra de ulike enkeltområdene, vurderes også nasjonen Norge som helhet, og får karakteren 3. Denne karakteren viser til at bygg- og anlegg i Norge har «en akseptabel, men ikke god standard. Samtidig er det viktig at det er betydelig variasjon» (State of the Nation 2010).

I denne rapporten viser tendens til endringen fra 2008 til 2009, mens fremtidssikring er tilpasningsevnen opp mot fremtidig behov. I forhold til fremtidssikring har broparten av områdene en negativ utvikling. Videre avdekker rapporten at vedlikeholdsetterslepet er betydelig, noe som spesielt gjelder jernbane, avløpsanlegg og kommunale bygg (State of the Nation 2010).

Rapporten konkluderer med at det er behov for endringer. Dette fordi Norges bygg og anlegg ikke vil klare å møte fremtidens utfordringer, dersom myndighetene kommer til å fortsette med «å drifte, vedlikeholde og investere som i dag». Det

---

<sup>35</sup> Se Rifnorge, 2011. "RIF State of the Nation Norge 2010". <http://www.youtube.com/watch?v=h86yYqkGEJo>

vises også til at det er et behov for «bedre planlegging, økte bevilgninger og flere fagspesialister», samt at det bør «utarbeides nasjonale styringsdokumenter innen alle områder». Her argumenteres det med at «man må bort fra silotenkning og over til helhetlig satsning» (State of the Nation 2010).

Videre i konklusjonen vises det til at de elleve vurderte områdene utgjør en verdi på nærmere 4000 milliarder. Det pekes på at samfunnets verdier og investeringer vil forringes om ikke anleggene og byggene vedlikeholdes. Dette vil si at vedlikeholdskostnadene vil fortsette å øke. Derimot med god planlegging og helhetlig tenkning, kan prosessen snus (State of the Nation 2010).

Hilde kan fortelle at det lyktes RIF å få til en debatt vedrørende problemstillingene som «State of the Nation» tok stilling til. Dette førte til at RIF også var på Stortinget og diskuterte blant annet med komitéen for kommunikasjon og samferdsel. Der fikk de høre fra ulike hold at det hadde vært forsøk på å løfte spesielt problemstillingen om hvilke samfunnsområder som trengte ressursene mest, opp i samfunnsdebatten tidligere. Hilde legger til at flere personer på Stortinget stilte seg positive til at denne problemstillingen nå hadde nådd opp.

For å vinne et stort innpass i samfunnsdebatten, krevde dette at RIF også måtte tallfeste hvor mye det ville koste å ruste opp bygg og anlegg igjen. Som Hilde sier: «...det krevde på en måte at vi satte tall på det, at vi måtte være tabloide og si at dette her er så stort...». Dette ble gjort underveis i utarbeidningen av «State of the Nation». For hvert av de elleve områdene i rapporten har behovet for økonomiske ressurser blitt estimert utfra en nå-situasjon, og også ressursbehovet på lengre sikt. Ved å slå sammen alle de elleve estimatene for nå-situasjonen, kom man frem til hvilket behov man hadde for økonomiske ressurser, eller retttere sagt hva det ville koste å ruste opp. Summen kom på cirka 800 milliarder. Man estimerte også hva gjenanskaffelsesverdien av de eksisterende anleggene var, og det var utfra dette at man kunne hevde at de nåværende bygg og anleggene hadde en verdi på opp mot 4000 milliarder (State of the Nation 2010).

Hilde nevner at det å være litt tabloid og si at prisen på å ruste opp var på rundt 800 milliarder, førte til at det da ble en reell diskusjon. Men dette var krevende fordi ingeniører er veldig flinke, nøyaktige og skikkelige, og ønsker gjerne å være så presise som mulig, gjerne på kommaet. Det er derimot vrient å få til på estimer.

Internt i RIF diskuterte man underveis i utarbeidelsen av «State of the Nation» også hva man ønsket å få en diskusjon rundt i offentligheten. Her forteller Hilde at spørsmålet dreide seg rundt om det var ønskelig å ha en diskusjon på

faktagrunnlaget, eller om man ønsket en diskusjon om løsningene og utfordringene. RIF fant ut at de ikke ønsket diskusjon rundt faktaene i rapporten, og sørget derfor for å få faktaene og estimatene vurdert av eksperter på de ulike områdene. De ulike ekspertene kom fra NTNU, SINTEF, Transportøkonomisk institutt (TØI), Norsk Avfall AS og Energi Norge. Disse personene bidro dermed til å validere rapporten (State of the Nation 2010).

Noe som er verdt å merke seg med «State of the Nation» er at intensjonen bak er å oppdatere den jevnlig. RIF ønsker i utgangspunktet å fortsette med og måle rikets tilstand hvert fjerde år. Dette er i tråd med, og etter inspirasjon fra USA, Finland, Danmark og Storbritannia, som utarbeider sine rapporter på en tilsvarende måte. Grunnet dette kan Norge sammenlignes opp mot disse landene, samtidig som man også måler Norges utvikling (State of the Nation 2010).

Noe av grunnen til at man tross alt ønsker at det skal gå noen år mellom hver oppdatering, er fordi det ikke rekkes å skje altfor mye i løpet av et år. Spesielt gjelder dette for vann- og avløp, hvor ting tar litt tid. Allikevel ga RIF i 2011 ut en liten oppdatering på hvordan tendensen har utviklet seg på ni av områdene. En slik tendensrapport viser endringen i det året den kommer ut. Med andre ord foregående år målt mot det året oppdateringen kommer. (Noe som her vil si 2010 målt mot 2011). Konklusjonen av denne tendensrapporten viste at til tross for at flere av områdene har fått bevilget mer til vedlikehold, har dette ikke gitt forventede resultater. Forfallet er heller ikke redusert og «på seks av ni områder er det like ille og til og med verre» (State of the Nation - Tendens 2011).

Tendensrapporten peker på hvilke mindre gunstige økonomiske konsekvenser det kan få, om ikke vedlikeholdet prioriteres enda mer. I tillegg tar den også opp hvilke uheldige menneskelige konsekvenser dette kan føre til. Blant annet vises det til at «forskjellen på en god og dårlig vedlikeholdt vei, kan bety forskjellen på liv og død» (State of the Nation – Tendens 2011).

Både «State of the Nation» og tendensoppdatering året etter, førte til en viss oppmerksomhet fra riksmidlene. Knut og Hilde kan fortelle at det opplevdes at særlig samferdselsbiten hadde fått økt fokus på vedlikeholdsaspektet. RIF fikk blant annet oppslag i VG på at de mente det ville vært bra for samferdselsdelen med enda mer fokus på vedlikehold av vei og jernbane. Hvorpå samferdselsministeren, i strid med hva «State of the Nation» konkluderer, gir tilsvaret på at det blir bedre for hvert år som går. Truls oppfattet det slik at samferdselsministeren mente RIFs konklusjoner i rapporten, nærmest var å regne for tull. Og at hun videre mente at de rådgivende ingeniørene bare var ute etter å

skaffe seg jobb. I forhold til akkurat dette mener Truls at om man går inn i «State of the Nation» så «er det så mye jobb at vi hadde ikke klart å få det til, uansett hvor mange vi var, så det er ikke det som er tema». I stedet er temaet å sette fokus på hva som bør prioriteres og hva en bør prøve å gjøre noe med. Det å få orden på for eksempel avfall og søppelhåndtering, kloakksystemer og lignende, er ikke noe de fleste ser så godt. Dessuten vil det trolig ikke være nok fokus på slikt, om ikke ingeniører løfter det opp på agendaen.

Som følge av at samferdselsministeren benektet de mindre gunstige konklusjonene fra «State of the Nation», som omhandlet veistandarden i Norge, oppstod det en form for mobilisering. Hilde peker på at som oftest når det foreligger en fagrapport, er «avisene ganske tro mot disse». I dette tilfellet hadde man en fagrapport («State of the Nation»), som sa at det ikke ble bedre. Dette førte til at avisene, særlig VG, ba leserne sende inn sine verste bilder. Slik pågikk det i flere dager. Knut og Hilde forteller begge to at det til slutt endte det med at VG fikk tatt et bilde hvor en partifelle av samferdselsministeren stod helt nede i et hull på en veistrekning, hvor det også stod å lese at man nå kunne se hvor ille det er. Dette førte til at samferdselsministeren til slutt tok til seg kritikken, og lovet å forsøke og bøte på problemet.

Resultatet av alt dette, endte med at samferdsel, ifølge Hilde, ble en av budsjettvinnerne på statsbudsjettet i 2011. Hun føler at dette viser at RIF er med på å gjøre en del ting, samt at de øker bevisstheten på noen områder.

## **6.1 Hvordan RIF påvirker**

En av RIFs viktigste oppgaver er som nevnt å bruke synlighet for å komme i posisjon til å påvirke. Det å forsøke å påvirke organisasjoner, personer, departement, og annet, er noe av det RIF jobber med det meste av tiden. Det er viktig å være i forkant av, eller med i selve beslutningsprosessene for å ha noe innflytelse over det som skjer innenfor ingeniørbransjen spesielt, og samfunnet for øvrig.

Måten RIF driver påvirkningsarbeid på, kan Hilde fortelle at er ved for eksempel å sitte i ulike «...arbeidsgrupper, i komitéer som utarbeider standarder og i møter med departementet. [RIF] har også møter med politikere på Stortinget». Hvem eller hvordan RIF ønsker å påvirke, varierer fra sak til sak, og RIF arbeider med en rekke saker. RIF benytter seg også av media på samme måte som ved «State of the

Nation», som et nyttig redskap nettopp for å bli hørt og komme frem med sitt budskap, altså å komme i posisjon til å påvirke.

I tillegg har RIF også møter direkte med EU-kommisjonen i saker som er sentrale for RIF. Blant annet har RIF vært aktive i å forsøke å påvirke EU-kommisjonens regelverk for offentlige anskaffelser. For:

«Offentlige anskaffelser utgjør ca 17 % av EU-landenes bruttonasjonalprodukt. EU-kommisjonen er opptatt av at offentlige anskaffelser bidrar til effektiv bruk av offentlige ressurser, og fremmer vekst og sysselsetting. Det er derfor behov for å klargjøre regelverket og forenkle prosedyrene».<sup>36</sup>

Dette er ansett som et viktig tema i RIF, og de har derfor utarbeidet et omfattende hørings svar. Siden nærmere halvparten av RIF-firmaenes oppdrag skjer via offentlige anskaffelser, er det ikke vanskelig å forstå hvorfor dette anses som et viktig felt for RIF. Som Hilde kan fortelle: «Endringer på dette feltet vil ha store konsekvenser for RIF-firmaene, blant annet for deres rammevilkår».

Ifølge en uttalelse fra RIFs advokat, Tore Frellumstad, så er RIF «særlig opptatt av miljø og klima, samt kompetanse og innovasjon i leveransene. Det vil si konkurrere på annet enn pris».<sup>37</sup>

Regelverket om offentlige anskaffelser har vært på høring fra 28. april 2011, og det er ventet at kommisjonen skal fremme endringsforslag på bakgrunn av høringen i 2012.<sup>38</sup> I forbindelse med saken om offentlige anskaffelser, kan Hilde fortelle at «RIF har hatt direkte møter med representanter som sitter i Brussel». Man ser her at RIF også jobber direkte opp mot EU. Siden regelverket om offentlige anskaffelser er en sak som styres fra EU, vil dette ende opp som et direktiv som man til slutt må implementere i Norge. Av denne grunn bruker RIF en god del av sin energi direkte mot EU, for å kunne påvirke lovforslaget før det kommer eller må implementeres i Norge. For, som Hilde sier: «...i etterkant er veldig mye av løpet kjørt».

---

<sup>36</sup> Se RIF I, «RIFs uttalelse til EUs høring om offentlige anskaffelser».

<http://www.rif.no/nyhetsarkiv/2624-rifs-innspill-til-eus-horing-om-offentlige-anskaffelser.html>

<sup>37</sup> Ibid.

<sup>38</sup> Ibid.

RIF sitter også i en rekke samarbeidskonstellasjoner hvor man samarbeider fra sak til sak med andre. Eksempelvis har RIF hatt en energisak hvor man styrket saken ved å samarbeide med Bellona, Fellesforbundet, Byggenæringens Landsforening, samt andre foreninger og også eiendomsforeninger. I denne energisaken endte man opp med fem hovedpunkter, hvorav et var å gi innspill på et tallfestet mål på energieffektivisering i bygninger og yrkesbygg til Enova. I tillegg skulle man igangsette utredningen i energisparebevis for fremtidens støtteordningsregime. Dette førte til at ulike foreninger gikk sammen på tvers av hverandre. Blant annet miljøorganisasjoner som Bellona, sammen med andre foreninger innenfor bygg og anleggsnæringen. Og man hadde møter på Stortinget, direkte med politikere og også møter med det respektive departement. Dette er, i følge informantene, typiske ting som RIF gjør og er med på.

Hilde kan fortelle om et annet tilfelle hvor det var Bellona som tok kontakt og ønsket et samarbeid om et felles miljøbudskap til Stortinget. Bellona inviterte bredt og fikk til et møte med flere organisasjoner som hadde litt motstående interesser, hvor RIF var med, og man fant en felles plattform som ivaretok ulike interesser. Dette resulterte i tre budskap som man ønsket å formidle til regjeringen og på Stortinget i forbindelse med kommende klimamelding og statsbudsjett. I forhold til dette ble regjering og Storting presentert for tre konkrete råd. Det var ønske om at det skulle fastsettes et nasjonalt miljømål for energisparing i eksisterende bygningsmasse. Videre at dette målet skulle opprettholdes frem mot 2020, og lage en handlingsplan for hvordan det målet skal nås.

I tillegg kan Hilde opplyse om at det finnes en rekke saker hvor RIF har samarbeidet med andre foreninger. Samarbeidspartnere i ulike saker har bestått av blant annet VVS-foreningene, Norwegian Green Building Council, Bellona, Fellesforbundet, Grønn Byggallianse, Naturvernforbundet, enkelte eiendomsforeninger med flere, og ofte en del av disse foreningene samtidig.

Før et eventuelt samarbeid med andre foreninger om forskjellige budskap, forsøker RIF å vurdere om den enkelte sak er noe man klarer å finne samarbeidspartnere til som man kan ha interesse av å forsøke og finne frem til et felles budskap med. Et budskap som begge, eller alle involverte, kan samle seg bak. I tillegg vurderer RIF om det er riktig å bruke mye tid og arbeid på å samkjøre flere foreninger. Dette er en krevende prosess, og man må vurdere om den potensielle gevinsten er verdt det. I noen saker kan det være viktig at man klarer å få eksempelvis byggenæringen til å stå samlet, mens i andre saker kan det være såpass stor interessemotsetning at det å forsøke å finne en felles plattform antagelig vil bli på et så tynt grunnlag, at man

egentlig ikke får et felles budskap ut av det. «Da kan man heller stå alene», i følge Hilde.

RIF gjør en strategisk vurdering av hva som kan være best fra sak til sak, og i en del tilfeller ender man opp med å mene at man selv er i besittelse av såpass mye ekspertise, eller har såpass stor troverdighet, at det rett og slett kan være en fordel å gå alene. Nettopp EU-saken om offentlige anskaffelser, er en sak som RIF mener de kan ivareta best selv, informerer Hilde. Bakgrunnen for denne vurderingen er at man fra RIF-hold anslår at det benyttes rundt 400 milliarder kroner i året på offentlige anskaffelser. RIF ønsker at disse pengene kan brukes til å oppnå andre samfunnsgevinster, for eksempel i forhold til miljø, innovasjon, driftskostnader og at man skal fokusere mer på nyere teknologi. Hilde kan fortelle at etter samtaler med andre foreninger, var det lunken interesse for denne saken, men RIF selv mente at de hadde nok ekspertise på området. Derfor har de engasjert flere av sine beste folk, sendt sin advokat, Frellumstad, ned til Brüssel for å kikke på lovverket, og funnet ut at de skal kjøre saken alene.

I likhet med at man i enkelte saker som behandles i EU må påvirke i forkant av at lovgivningen kommer, så forsøker RIF å påvirke litt i forkant av en del lovgivning, tiltak og regler også i Norge. Et eksempel kan her være når det gjelder uavhengig kontroll. Her har RIF, i likhet med andre relevante foreninger og fagmiljøer, vært i samtaler med det respektive departement. Hilde opplyser om at i forkant av møtene med departementet har RIF og de andre foreningene vært i kontakt med hverandre, slik at man «vet hva de andre mener, og kan samles om en rekke ting man er enige om». Noe som da styrker de områdene man er enige om.

Hilde kan fortelle at innad i RIF opplever man at når det skal utarbeides en stortingsmelding, og det gjeldende departement inviterer representanter fra fagmiljø, så er man fra departementshold ikke så opptatt av størrelsen på organisasjonen som fremmer forslag. For eksempel er RIF en liten organisasjon sett i forhold til Byggenæringens Landsforening (BNL). Fra departementshold er man opptatt av at det er kvaliteten på forslagene som betyr noe. Så dersom eksempelvis RIF ble ansett for å komme med smarte løsninger på enkelte områder, så ble det vektlagt mer enn at det eventuelt var en stor organisasjon som mente noe.

Derimot vil det være tilfeller hvor det er viktig å ha en viss størrelse også. Hilde opplyser at når «State of the Nation» skulle legges frem for næringsminister Trond Giske, var det «viktig at alle 30 foreningene mente at det RIF la frem var riktig,



slik at Giske ikke skulle oppleve at det var disharmoni i det budskapet som ble fremlagt».

Media benyttes også om man ser muligheter til det. Men i forhold til den jobben RIF gjør i Brussel, blir media brukt lite. Hilde kan fortelle at «dette skyldes rett og slett at det ikke gavner saken noe videre». Det er litt uklart hvorfor Hilde mener at media ikke ville kunne gavne saken her, men jeg tolker det slik man fra RIF hold, regner saken for å være lite interessant for vanlig menigmann, og at media dermed ikke ønsker å bruke mye ressurser på en slik sak. RIF ser nok heller for seg at andre virkemidler og strategier virker bedre. Som å lage sine egne fyldige rapporter om hva ulike beslutninger vil føre til.

For Hilde forteller, at i et annet tilfelle som omhandlet effektive planprosesser, ble det fra samferdselsdepartementet og minister Kleppa, nedsatt en hurtigarbeidende arbeidsgruppe, hvor RIF ikke var invitert. Derfor ønsket RIF i stedet å lage sin egen rapport på egenhånd, hvor man plukket sammen en gruppe av egne toppfolk. I denne rapporten kom man med synspunkter på hvordan man effektiviserer plan og budsjetteringsprosesser på vei og jernbane. Noe som førte til at RIF fikk mediaoppslag om sin rapport. Dette igjen medførte en invitasjon til departementet, hvor RIF fikk lagt frem sitt forslag. Der var det flere foreninger, blant annet fra KF, som var interesserte i å få til en dialog med RIF, og få videre innspill fra RIF. Hilde understreker her at «poenget er at RIF på forhånd legger opp en strategi for hvordan de kan få påvirkning, om dette skal skje via media eller direkte, og i hvilke faser av en sak de skal gå inn i».

RIF forsøker også å ivareta medlemmenes rykte. Det gjøres ved et helhetssyn som også skal ivareta samfunnets interesser. Hilde informerer om at «RIF går for eksempel sjelden ut i media med ting man har særinteresser på, i stedet ønsker man å få ut ting med allmenninteresse». For eksempel kan dette dreie seg om temaer som helse og sikkerhet, eller hvordan man kan få mer ut av skattebetalernes penger.

Hilde kommer med et eksempel på en sak hvor RIF har engasjert seg veldig, som er i forbindelse med den nye ordningen med energimerking av hus. «Hensikten ved å markere hus som for eksempel A-bygg eller C-bygg, er å gjøre kjøperen eller eieren bevisste på dette, og at denne klassifikasjonen til slutt skal få en effekt i markedet».

Hilde forteller at «RIF har vært kritiske til denne ordningen». Flere av informantene, deriblant Alf, mente at rådgivende ingeniører ønsker at

miljøforskrifter og standarder skal være strenge, men også at de må være tydelige. I en del tilfeller opplever de å ha kunder som ønsker å oppsøke grensene og gjerne presse dem. Dette gjelder spesielt på områder som energibruk og lignende, siden enkelte kunder ønsker å profilere seg innenfor slike områder og derfor dra det lenger enn minstekravet. Nettopp derfor mener Alf, at det er viktig at «grensene og kravene er tydelige».

Energimerkingen er noe Hilde i utgangspunktet anser som en meget god ordning, men mener at myndighetene har «skuslet det litt bort», fordi man går inn og merker det selv. Hun forteller at «selvmerking er et problem fordi det vil være sjelden at personen som da vurderer sitt eget hus er en sivilingeniør med energistøtte». RIF har derfor vært opptatt av at slike ting må gjøres skikkelig, slik at folk og bedrifter ikke mister tilliten til merkeordningen. Fra RIFs side ønsker man å gi tilstrekkelige føringer på hva som bør gjøres. For eksempel for å sjekke hvor tett et bygg er, kjører man en termografering av bygget. Termografering er en tetthetskontroll som har til hensikt å finne ut hvor et bygg lekker varme, eksempelvis grunnet mangelfull isolering.<sup>39</sup>

Problemet er ifølge Hilde, at når man skal energimerke et bygg, står det ikke at man «må kjøre en termografering av bygget for å sjekke hvor tett det er». Så i prinsippet kunne man bare anslå hvor tett man tror det er, og dette ville vært nok. Vanskeligheten oppstår i etterkant om man faktisk kjører en termografering av bygget, og det da viser seg at det ikke var så tett likevel. Det samme gjør seg gjeldende ved varmluft. Man trenger ikke å teste hvor effektiv varmen er, man kan bare anslå at den har «så stor effekt», og det ville vært nok. Dersom man igjen foretok en test av dette, hevder Hilde, at man antagelig ville fått et annet resultat enn anslaget.

Det store problemet, ifølge Hilde, er at man «på en måte kan manipulere svarene». Siden det på enkelte områder er valgfritt å gjennomføre tester eller anslå verdiene uten tester, kan utfallet bli annerledes avhengig av hvem som gjennomfører energimerkingen. Dersom man henter inn to ulike personer til å gjøre merkingen kan dette resultere i at man ender på ulike bokstaver. Man kan få et A-bygg, eller man kan få et C-bygg, og Hilde forteller at med slike sprikende resultater er RIF redd for at tilliten til ordningen blir svekket. Hun forteller at:

---

<sup>39</sup> Se Enova.no, “Termografering”. [http://www.enova.no/radgivning/privat/gode-kjopsrad/boligrenovering/termografering/termografering/104/127?gclid=CO-kx-2J\\_7MCFU97cAodBXQAWQ](http://www.enova.no/radgivning/privat/gode-kjopsrad/boligrenovering/termografering/termografering/104/127?gclid=CO-kx-2J_7MCFU97cAodBXQAWQ)

«...hele tanken var at det skal på en måte liksom gi oss en markeds mekanisme til å få folk til faktisk å betale mer. Så da må du i hvert fall være helt trygg på at det er helt sikkert at det du kjøper er et B-bygg og du ikke kjøper et C-bygg».

Hilde kan fortelle at dette er en sak RIF har engasjert seg i:

«nettopp fordi [RIF] har lyst til å vise at [de] skal ta miljø... [på alvor]...Du må på en måte mene noe med det, og hardcore-miljøbiten handler noe om faget, ikke sant? Du må regne og beregne, du må gjøre det skikkelig».

Her ser man at RIF ønsker å ta tak i miljøområdet. Spørsmålet er om det gjøres på rett måte. Uttalelsen sier at man «ønsker å vise». Det er ikke en veldig sterk forpliktelse som ligger i dette. Derimot ser man at informanten er tydelig på de delene av faget som omhandler harde tall og fakta. Her er det mye mer bastant.

Et annet sentralt moment som Hilde opplyser om, er at «uavhengighet står sterkt blant rådgivere». Dette innebærer, ifølge Hilde, at man «ikke skal ha en fortjeneste på å gi det ene rådet, kontra det andre. Man skal ikke eie noe, slik at man kan selge det i etterkant». Det er derfor viktig at det blir gitt uhildete og gode råd til oppdragsgiverne, slik at de vet at det ikke er fordi rådgiverne har noe å tjene på det ene rådet i forhold til det andre.

Kort oppsummert går hovedkritikken til RIF ut på at det ikke stilles kompetansekrav i forhold til energimerkeordningen, og i deres øyne var dette en direkte feil som truet med å felle hele ordningen. Hilde kan fortelle at EU nå skal ha fått øynene opp for dette, etter at Norge har innklaget ordningen til EFTA Surveillance Authority (ESA), også kjent som EFTAs overvåkningsorgan. Dette er oppe til behandling hos ESA i skrivende stund (mai 2012), og når det har blitt behandlet der, så vil RIF vurdere hva de skal gjøre videre i forbindelse med dette.

Kan RIFs ikke så sterke engasjement i miljøspørsmål skyldes hvordan de driver påvirkningsarbeidet sitt?



## Kapittel 7: Hvordan en interesseorganisasjon opptrer

Når RIF i så liten grad fokuserer på miljø på en eksplisitt måte kan det kanskje si noe om hva slags rolle de tar i forhold til samfunnet og sine medlemsbedrifter? Opplever de seg som å ha en viktig rolle med hensyn til å formidle ny kunnskap til sine medlemmer, og også ny kunnskap om miljø? RIF er som nevnt en bransjeorganisasjon. Innledningsvis skrev jeg at RIF også er en interesseorganisasjon. Her blir derfor spørsmålet; siden RIF er en interesseorganisasjon hvordan påvirker det deres arbeid med miljø?

Et kjennetegn på en interesseorganisasjon er nettopp at de selv velger hvilke saker som de ønsker å delta i politikktutformingene på. Det kan virke forholdsvis tydelig at RIF har en bevisst strategi på hvilke saker de ønsker å engasjere seg i. RIF vier mest oppmerksomhet til å være med i forskjellige standardiseringskomiteer for ulike fagfelt innenfor ingeniøryrket. I disse komiteene påvirker de først og fremst rammevilkårene og lovverket. Inn under dette berøres også miljøet, ved at det blant annet blir et større fokus på å benytte nyere og bedre materialer og at man skal utvise større forsiktighet i forhold til diverse avfall som kan være skadelig for miljøet.

Det RIF derimot ikke gjør eller har, er eksplisitte uttalte miljømål. Enkelte informanter har hatt bidratt til påvirke RIF i en miljøvennlig retning, og de samme informantene kunne også fortelle en del om hva de mener er gode fremtidige miljømål, som blant annet «de tre bærekraftsbegreper». Derimot var ikke dette noe jeg fant igjen hos selve administrasjonen til RIF, eller noe som kommer frem på deres nettside.

En interesseorganisasjon har flere deltagelsesmuligheter, som representerer mulige alternativer for organisasjonene. Ifølge Opedal (1996) vil disse deltagelsesformene kunne anses for å i større eller mindre grad kunne forplikte og binde organisasjonene enn andre former. Opedal (1996) har en inndeling på tre deltagelsesformer (Opedal 1996: 2-3).

Denne inndelingen av deltagelsesformer, vil jeg mene passer godt med det inntrykket jeg har av hvordan RIF involverer seg. Når det gjelder eksplisitte miljøsaker og miljømål, vil jeg si RIF i stor grad benytter den første deltagelsesformen, «autonom tilpasning vs. deltakelse». I korte trekk vises det her til at fravær av deltagelse i offentlige beslutningsprosesser må antas å virke mindre forpliktende på organisasjonenes virksomhet enn deltagelse, uansett hva slags form denne deltagelsen har (Opedal 1996: 3).

Opedal (1996) viser også til en artikkel av Johan P. Olsen (1983) omhandlende ulike dilemmaer for organisasjoners deltagelse. Et av dilemmaene her har tittelen «anerkjennelse vs. ansvarsfrihet», og dette dilemmaet innebærer at for en interesseorganisasjon kan deltagelse i visse tilfeller fungere legitimerende. Fordelaktig er det at organisasjonen vil fremstå som seriøs og ansvarlig, men vil også ofte medføre at organisasjonen må akseptere et medansvar for den politikk som føres. I slike tilfeller vil organisasjonen ofte få en anerkjennelse for vellykket politikk, og eventuelt et ansvar for mindre vellykkede beslutninger. Det kan være vrient å forutse hvordan sånt kan påvirke organisasjonen positivt eller negativt (Olsen 1983, gjengitt i Opedal 1996: 4-5).

Fra et slikt ståsted er det mulig å forstå hvorfor RIF trolig ikke ønsker å uttrykke miljømålsetninger eksplisitt. Dette vil i så fall være et sjansespill for organisasjonen. De har en rekke andre oppgaver å ta seg av, og som Alf uttrykte det: «RIF kan ikke være Bellona heller». Fredrik sa det enda klarere når han, i henhold til RIF, sa at «man er ikke en miljøorganisasjon».

Det er også to andre deltagelsesformer. Den andre deltagelsesformen, «myndighetskontakt vs. opinionspåvirkning», viser til at direkte kontakt er en mer forpliktende form for deltagelse, enn indirekte deltagelse i prosessen gjennom å påvirke befolkningens meninger og holdninger. Mens den tredje og siste deltagelsesformen kalles «formell myndighetskontakt vs. uformell kontakt». Her vises det til at selv om forholdet mellom organisasjonene og Stortinget i liten grad er formalisert, finnes det en god del formelle deltagelsesformer i den «korporative kanal» rettet mot forvaltningen. Her finner man representasjon i statlige utvalg, utøvelse av formelle forhandlingsrettigheter og delegert myndighet, samt deltagelse i høringsrunder. Organisasjonenes kontakt med Stortinget vil omhandle personlig kontakt med enkeltrepresentanter, deltagelse i komitehøringer og lignende. I forhold til Stortinget er organisasjonenes kontakt gjerne begrenset til informasjonsformidling og sakspåvirkning, mens forvaltningskontakten inneholder funksjoner som utredning, formelle forhandlinger og iverksetting av politikk. Organisasjonenes kontakt med Stortinget anses her som en mindre forpliktende form for kontakt enn kontakten med forvaltningen (Opedal 1996: 3).

Disse to siste deltagelsesformene synes jeg også passer godt om RIF, her fortrinnsvis i forhold til de sakene de virkelig er opptatt av. Da ønsker de både å påvirke den vanlige menigmann, som ved «State of the Nation», og de jobber generelt tett opp mot lovmakerne på områder som påvirker aspekter ved ingeniøryrket direkte. Det skal igjen nevnes at yrkesutformingen til en ingeniør har

mye med miljøansvar og miljøbevissthet å gjøre, i hvert fall indirekte. Samtidig er det klart at når RIF påvirker reguleringer og lover, samt bedrer rammevilkårene for ingeniørene, er miljø en faktor de tar hensyn til. Men det kan virke som miljø mest av alt er nettopp det, en faktor man må ta hensyn til, men som man kanskje ikke ønsker å virkelig gripe fatt i og være foregangsledende på. Hva kan en mulig forklaring på dette være?

Jeg har tidligere gjort kort rede for at et sentralt tema innen litteraturen om interesseorganisasjoner, er forekomsten av spesielle forbindelser mellom organisasjoner og offentlige instanser som har interesser innen samme saksfelt. Samt korporativisme-modellen, og at slike skildringer av politiske systemer fikk mye oppmerksomhet i Norge. En slik segmentering av det politiske systemet, antas å ville få en del følger for interesseorganisasjoners deltagelse og innflytelse på beslutningsprosesser, spesielt der det er en grad av målsettinger som er delvis i konflikt. Jeg ønsker nå å se på dette i forhold til RIF. Det neste momentet jeg ønsker å trekke frem, kan belyse hvorfor miljø ikke er en faktor RIF griper skikkelig tak i.

Klausen (1995) viser nemlig til at et sentralt trekk ved miljøproblematikk er at de fleste kan defineres som uønskede bivirkninger av andre aktiviteter. Med andre ord vil dette si at miljøhensyn i svært mange tilfeller vil komme i konflikt med andre målsettinger. På samme tid er det knyttet miljømessige bivirkninger til aktiviteter innen de fleste sektorer i samfunnet. På bakgrunn av dette kan miljøpolitikk sies å være tverrsektoriell. Videre har også oppmerksomheten rettet mot miljø, samt miljøhensyn som delmål, vært noe som fortrinnsvis har vokst frem etter at de forskjellige sektorene og deres primære målsetninger har blitt innarbeidet. Dette summerer Klausen (1995) opp slik:

«Alt i alt innebærer dette at miljøpolitikken har bestått av forsøk på tverrsektoriell introduksjon av konkurrerende målsetninger i forhold til etablerte målstrukturer» (Klausen 1995: 8).

Dette reiser et spørsmål ved i hvor stor grad ivaretagelse av miljøhensyn er en reell målsetning for de forskjellige sektormyndighetene. Klausen (1995) svarer her at:

«Et sannsynlig scenario er at de ulike sektorene vil ivareta sitt egenansvar for miljømål i den grad dette kan gjøres uten uoverkommelige kostnader eller grunnleggende endring av primære målsetninger» (Klausen 1995: 9).

Jeg synes disse poengene virker relevante i forhold til å forstå RIF og RIFs virke. Miljøtematikk virker i stor grad å være et felt RIF sysler med fordi det har blitt en målsetning som har kommet til, og griper inn i den «sektoren» RIF må sies å representere. Slik sett vil jeg tro at bakgrunnen for at ikke RIF i enda større grad tar mer miljøansvar er sammensatt. Dels skyldes det nok at det ikke er ønskelig å stå tydeligere politisk, slik at de til en viss grad vil bli ansvarliggjort for miljøratsingen som foregår innenfor politikken. Dels skyldes det nok at de fortrinnsvis prioriterer å være pådrivere på andre områder, som er nærmere knyttet til ingeniørers daglige direkte arbeid. Som en interesseorganisasjon basert på medlemskap, er det først og fremst sine medlemmer RIF har størst ansvar for å ivareta interessene til. Å ta et stort miljøansvar på vegne av samfunnet, vil naturlig komme i andre rekke.

RIF er først og fremst interessert i å ivareta interessene til ingeniører som fagfelt, og er en pådriver på områder som løfter frem betydningen av ingeniører og nytten av ingeniørenes arbeid for samfunnet. Dette er et betydelig område, og mye av arbeidet RIF således gjør, resulterer også indirekte i at ingeniørene får mer å jobbe med. Det forhenværende miljøminister Kleppa sa om at «State of the Nation» bare var et forsøk fra RIF sin side om å gi ingeniørene mer arbeid, kan ses i lys av dette, og selv om et slikt utsagn er forståelig, så er det bare en del av en større og mer kompleks situasjon for RIF.

Noe av det som vitner for at RIF nettopp tar hensyn til sine medlemmer i første rekke, er det lojalitetsdilemmaet som dukker opp i forhold til ønsket om mer synlighet. RIF er svært opptatt av å bli stadig mer synlige i samfunnet, men griper ikke enhver mulighet. De er opptatt av å ikke potensielt skade omdømmet og ryktet til egne medlemmer, samt ryktet og omdømmet til medlemsfirmaenes oppdragsgivere. Så selv om samtlige informanter mente synlighet var en viktig målsetting for RIF, prioriterer ikke RIF synlighet for enhver pris. Her oppstår det en interessekonflikt, og RIF mener at det er viktigere å beskytte sine medlemmer og deres interesser, fremfor å benytte enhver anledning til å fremme seg selv. Noe som ofte er enklere ved å gripe fatt i feil innenfor bransjen, og spille politisk mynt på dette, enn det er å lage egne saker som tar tak i mulige fremtidige problemer eller muligheter. Selv om RIF lyktes på dette området med «State of the Nation», var det et omfattende arbeid som lå bak de ukene RIF fikk en del medieomtale. Med andre ord krever det mye mer arbeid å konstruere egne saker på denne måten.

Derimot, om RIF ønsker å representere ingeniørbransjen, er det jo nettopp i bransjens interesse å unngå for mye bråk, eller fokus på negative hendelser. Et stort negativt fokus gavner verken RIF, RIFs medlemmer, eller ingeniørenes oppdragsgivere. Vi ser at RIF veier ulike interesser opp mot hverandre, og ønsket



om å beskytte bransjen fra negativ oppmerksomhet, veier opp for bransjens ønske om mer synlighet generelt.

Dette dilemmaet tydeliggjøres i følgende uttalelse fra Fredrik:

«når det for eksempel har kommet en sak i media om at et eller annet har gått galt. Jeg husker for eksempel Romeriksporten, på Gardermobanen. (...) Da lurte jo styret i RIF på, «hva gjør vi nå?» Det var et skikkelig mediaoppslag. Og... det viste seg jo at alle de store RIF-firmaene var jo involvert i prosjektet... og konklusjonen på det medieinitiativet var at man lurte på at «nå holder RIF kjeft». Og det er i grunnen noe av dilemmaet fordi at når et eller annet skjer, så er... så har sannsynligvis en eller flere av RIF-firmaene vært involvert i planleggingen av det, og da ønsker vi ikke at RIF skal gå ut også for eksempel å bebreide oppdragsgiverne deres eller noe sånt noe, sånn at de skal få noe dårlige relasjoner til den oppdragsgiveren. Så, dermed så... er RIF knebla i en del aktuelle saker, som kan bli veldig aktuelle, så du må, må egentlig hive deg på de tingene som ikke er gjort enda, hvor det ikke har vært noen firmaer som har vært involvert. Da kan du... være stor i kjeften. Men når, når det for eksempel skjer noe i etterkant, så er, er det vanskelig for RIF også, også hive seg på i debatten».

Basert på mine informanter, kan det virke som at en god del ingeniører er genuint interessert i å gjøre stadig mer for å bedre miljøet. Slik sett kan jeg tro på at «State of the Nation» virkelig er et prosjekt hvor RIF faktisk ønsker å melde seg inn i samfunnsdebatten, som det hevdes, og hvor de vil være med på å lede politikktutforming i Norge. Akkurat i forhold til «State of the Nation» har nok RIF funnet et omtrent perfekt prosjekt. Prosjektet ivaretar ingeniørenes interesser, ved at deres betydning opprettholdes i samfunnet, de er nemlig den yrkesgruppen som best kan rette opp problemene med etterslepet i Norge. Dette prosjektet sikrer også at det blir mer fokus på et problem som gir ingeniører mer arbeid. Samtidig er prosjektet et reellt miljøprosjekt, hvor RIF ser ut til å ønske og stå opp og ta ansvar for politikktutforming. Som en interesseorganisasjon, ønsker de i dette tilfellet å ha en klar deltagelse, som antagelig også vil fostre et visst ansvar.

Så, hva vil det si at RIF er en interesseorganisasjon? At RIF nettopp sysselsetter seg med å balansere ulike målsettinger opp mot hverandre, og på bakgrunn av dette fokuserer sitt arbeide inn mot de områdene som best samsvarer med de interessene de forsøker å ivareta, virker ganske tydelig. Men dette vil i noen sammenhenger innebære en konflikt mellom ulike interesser, og da vil det være mest logisk at RIF

prioriterer den interessen som gagnar deres organisasjon mest. Det vil derfor ikke i ethvert tilfelle være miljø som blir førsteprioritet for RIF.

## Kapittel 8: RIF som grenseorganisasjon?

Jeg har i løpet av oppgaven først og fremst omtalt RIF som en interesseorganisasjon. Bakgrunnen for dette er at mye tyder på at RIFs førsteprioritet er å bedre forholdene for ingeniørbransjen, fremfor å ta tak i samfunnsoppgaver. RIF gjør begge deler, men medlemmenes interesser kommer først. Til tross for at RIF er en interesseorganisasjon, kan det likevel tenkes at de også kan virke som en grenseorganisasjon?

Om RIF skal kunne anses for å være en grenseorganisasjon når det gjelder miljøspørsmål, må det eksistere tiltak innad i RIF som forflytter kunnskap fra forskning og en lignende produksjon av nyere miljøkunnskap, over til RIFs medlemmer. Dette finnes i RIF. RIF holder noe kursvirksomhet fortrinnsvis for sine medlemsfirmaer, og de har også en god kontakt med en rekke forsknings- og utdanningsinstitusjoner, blant annet NTNU og flere høyskoler.

Derimot er det ikke mye kursvirksomhet som foregår gjennom RIF. Fredrik kan fortelle at en rekke kursing foregår gjennom Tekna og NITO, for som han sier: «RIF er ikke noen kursarrangør». Han forklarer dette med at RIF i utgangspunktet ikke har staben til dette. Men i del tilfeller hvor de føler det er nødvendig har likevel RIF steppet inn og holdt kurs. Blant annet på et felt som jordskjelvberegninger. Fredrik forteller at:

«...[på] sånne spesifikke områder på jordskjelvberegninger, så har [RIF] drevet en del kursing. Og det er jo også for det... for det første så er det nytt, og det er ikke helt enkelt. Og det er en del ting som [rådgivende ingeniører] faktisk må lære seg... Så det har [RIF] grepet fatt i. Etter at vi har sett Tekna har arrangert kurs om jordskjelvberegning. Da har det vært på et mere sånn overordna nivå, du går ikke ned i detallsjone om hvordan du faktisk skal gjøre jobben. Det er det rådgiveren må kunne. Så de andre kursene har vært mere sånn til orientering om standarden og hva standardene inneholder... men når du kommer ned på hvordan du skal bruke det rent i praksis med regneeksempler også videre... da er det [RIF] blir dratt inn».

Fredrik forteller med andre ord at det meste av kursvirksomhet for å lære opp rådgivende ingeniører arrangeres av andre, men dersom det er en type spesifikk kunnskap, ofte med mange beregninger og den type ting, så er det RIF selv som tar regien. Så det vi kan se her, er at RIF i noen grad selv tar ansvar for å overføre

kunnskap via kursvirksomhet. Ellers lar RIF i stor grad andre drive med kursvirksomheten over deres. Fredrik forklarer at:

«[RIF] har ikke kapasitet til å drive noe stort på det området der [kursvirksomhet] i det hele tatt. Så det må være veldig spesifikt. Men det hender vi samarbeider med Tekna og andre og er med som... nærmest som programhelt da, men for å vise at man står bak det».

Enkelte av kursene RIF har hatt ansvar for har hatt miljøtematikk. Allikevel er en fellesnevner for kursene RIF holder, at det meste dreier seg om kunnskap de ulike rådgiverne trenger i det daglige arbeidet. Enten spesifikk kunnskap om enkelte felt, slik jordskjelvberegninger gir, eller opplyse om hva som er tillatt og hvem som kan gjøre hva. Som eksempel på sistnevnte, kan jeg trekke frem dette fra et nylig annonsert kurs innen byggavfall:

«Hvem skal passe på at kommunene gjør det de skal? Hvilke funn ble gjort i tilsynsaksjonen på kommunale mottak i 2012? Hvilke avfallsfraksjoner blir de viktigste i fremtiden? Hva gjør gjenvinningsanleggene med komposittmaterialer? Er null avfall fra byggeprosjekter innen rekkevidde? Dette er bare noen av spørsmålene som konferansens foredragsholdere skal besvare»<sup>40</sup>

Her ser vi at miljøspørsmål blir adressert, men mer i en indirekte kontekst. Det er først og fremst andre sider som direkte griper inn i en rådgivende ingeniørs hverdag, som belyst i forrige kapittel og hvor miljø er noe som inngår indirekte. Man kan med andre ord si at RIF i noen grad bedriver kursvirksomhet, ellers støtter de opp om kursvirksomhet, hvor man flytter kunnskap fra forskning, og tilsvarende produksjon av ny miljøkunnskap over til RIFs medlemmer.

Som nevnt tidligere, så kan bransjeorganisasjoner i noen sammenhenger sies å utgjøre grenseorganisasjoner. En grenseorganisasjon forsøker å være nøytral i forhold til politisk myndighet, samt industrien for øvrig, og vitenskap i seg selv (Guston 1999). Samtidig ønsker en såkalt grenseorganisasjon å bidra med råd og forskning til samfunnets beste, og som både politisk myndighet og industrien kan benytte til sine formål.<sup>41</sup> Eksempler på slike organisasjoner har vært vitenskapelige rådgivende organer, eller policy-relevante forskningsinstitutter. Forskningsrådet er

---

<sup>40</sup> Se RIF J, «Kurs og arrangementer». <http://www.rif.no/hvaskjer.html>

<sup>41</sup> Guston 2001: 402-405.

et annet eksempel på en slik grenseorganisasjon. Hva med RIF? Kan de sies å være en slik grenseorganisasjon?

Jeg ønsker å understreke at jeg her i hovedsak benytter Gustons kriterier for hva som kjennetegner en grenseorganisasjon. Dette er selvfølgelig ikke endelige kriterier som er skrevet i stein, men de gir gode holdepunkter for hva man kan vektlegge i en slik studie.

### **8.1 Tyder «State of the Nation» på at RIF er en grenseorganisasjon?**

«State of the Nation» i seg selv kan være et eksempel på at RIF kan anses for å være en grenseorganisasjon. RIF har tatt tak i en påstand som har eksistert i lengre tid, men som har vært dårlig belagt, nemlig etterslepet man har i Norge når det gjelder teknisk vedlikehold. Ved hjelp av «State of the Nation»-rapporten har RIF forsøkt å vise hvordan tilstanden i Norge er, og rapporten konkluderer med at det er et betydelig etterslep. Det er typisk for en grenseorganisasjon å involvere seg i samfunnsutviklingen, og være ansvarlige og tilgjengelige for politiske autoriteter (Guston 2001: 402).

Videre kan det hevdes at RIF har benyttet seg av en form for «co-optation»<sup>42</sup> i denne rapporten, som også er et grep ofte benyttet av grenseorganisasjoner, slik at de kan bevare en form for nøytralitet. De har hentet inn en rekke eksperter som har hatt til hensikt å gjennomgå alle tallene RIF har arbeidet seg frem til, og passe på at tallene er troverdige. Ekspertene kommer fra flere ulike institusjoner som har et godt og solid rykte for seriøsitet, og som «mannen i gata», spesielt i Norge, også anerkjenner som troverdige institusjoner. Disse ekspertene er blant annet hentet fra SINTEF, NTNU og Energi Norge.

Dette i seg selv er et godt grep da RIF ikke har lyktes veldig godt med selv å gjøre seg så allment kjent blant folk flest. «State of the Nation»-rapporten får dermed indirekte også et stempel fra andre institusjoner som har mer tyngde, også i befolkningen. Nå er denne rapporten ment for å sette fingeren på et samfunnsproblem. Derfor er det viktig at dette først og fremst blir synlig, slik at folk får det med seg. Dernest er det sentralt at de tror på det budskapet rapporten melder. Siden rapportens hovedmål er å henvende seg til alle folk i landet, er det sånn sett også viktig å gjøre kunnskapen stabil og sosialt robust. På bakgrunn av dette vil den også få gjennomslagskraft.

---

<sup>42</sup> Scott, 1992: 66-67 og 199-200.

Måten RIF har arbeidet med denne rapporten på, ved å gjøre hele arbeidet synlig og gjennomtrengelig, ved i rapporten å fortelle om alle skritt og forholdsregler som er tatt, samt å etterprøve kunnskapen og alt arbeidet ved hjelp av eksterne eksperter, bidrar til å gjøre kunnskapen stabil. Slik sett vil det være mye lettere å få aksept for rapporten i samfunnet og fra politisk hold. Nå viste det seg likevel at de slet med å få fullt gjennomslag politisk, fra den daværende samferdselsministeren, men at hun måtte bøye seg for medias delvise trykk i etterkant. I dette tilfellet gjaldt det at media oppfordret vanlige folk til å sende inn bilder av hvor dårlige spesielt veiene var mange steder i Norge. Likevel kan det stilles spørsmål ved om RIF likevel har fått den responsen de ønsket seg for rapporten som helhet. Hovedsakelig virker det som om det har vært veinettet og jernbanenettet som har fått mest respons i etterkant av rapporten.

Videre kan en på den annen side også sette spørsmålstegn ved om RIF faktisk opptrer som en grenseorganisasjon, gjennom å lage denne rapporten? Den er laget på eget initiativ, og formålet har vært å peke på samfunnet generelt, men det er i utgangspunktet bare en part som må ta stilling til den, og det er den øverste politiske myndighet. Det kan hevdes at RIF selv er den andre parten, og de vil dermed ikke klare å opprettholde en nøytral stilling, som behøves for å være en grenseorganisasjon.

Det er vanskelig å vurdere om RIF er en grenseorganisasjon på bakgrunn av deres arbeid med «State of the Nation». En grenseorganisasjon forsøker i utgangspunktet å løse utfordringer på bakgrunn av tre kriterier. I forhold til det første kriteriet er det lite som tyder på at RIF i dette tilfellet tilbyr et insentiv for dannelsen av et «grenseobjekt», ei heller «standardiserte pakker». Det eneste begrepet som kan trekkes ut fra rapporten, som kan defineres og brukes ulikt, er hva man mener med «etterslep», og hvordan man forholder seg til det, samt forsøker å løse det. Dersom «etterslep» kan anses for å være et grenseobjekt eller standardisert pakke, så kan det hevdes at RIF bidrar til å stabilisere begrepet. Etter min mening er dette begrepet allerede definert og stabilt nok. Forskjellene ligger mest i hvordan man forholder seg til det (Guston 2001: 400-401).

Ifølge kriterie nummer to hos Guston, involverer en grenseorganisasjon deltagelsen til aktører på begge sider av grensen, i tillegg til at profesjonelle får en meglende rolle. I tilfellet «State of the Nation» er det i utgangspunktet ikke to parter som deltar. Derimot kan det hevdes at RIF selv er den profesjonelle parten, som tar tak i et potensielt problemområde, og gjør en jobb på vegne av den politiske myndighet og samfunnet for øvrig. Det kan videre hevdes at selve rapporten er et ferdig meklet utkast på vegne av disse to parter, og at det bare gjenstår for disse å

akseptere forslaget. I så tilfelle ansvaret til politikerne være å snarest prioritere de største problemområdene som kommer til syne via «State of the Nation», mens samfunnets ansvar er å være problemene bevisst og dermed godta at den politiske myndighet får mulighet til å ordne opp i dette, selv om det kan gå litt på bekostning av andre ting (Guston 2001: 400-401).

Dette vil trolig være en noe overfortolkning av realiteten. Riktignok er det fra RIF-hold hevdet at flere på Stortinget satte pris på at RIF tok tak i problematikken med etterslep, men RIF har i denne saken selv vært meget aktive. De har ikke hatt noen oppdragsgivere, men gjort alt på eget initiativ. Etter min mening vil det være mest nærliggende å hevde at RIF selv er en part i dette tilfellet. Selve rapporten i seg selv er, slik jeg oppfatter den, en nøytral vurdering av de infrastrukturelle områdene den tar for seg, og hvilke områder hvor det er mest prekært å sette inn ressurser for å hindre at store problemer oppstår. Men den aktive rollen til RIF, bidrar til å skape et lite «habilitetsproblem».

Det store problemet ligger nettopp i hva RIF selv er, nemlig en organisasjon for rådgivende ingeniører. Om man tenker over hvilke yrkesgrupper som eventuelt kommer til å få den store majoriteten av oppdrag for å «pusse opp landet», er det nærliggende å tro at ingeniører spesielt får mye å gjøre. Dette bidrar til å ødelegge nøytraliteten til RIF. I lys av dette er det heller ikke så uforståelig, at den daværende samferdselsministeren angivelig uttalte at «State of the Nation» bare var et forsøk fra ingeniørene på å skaffe seg mer arbeid.

I alle tilfelle vil det nok være rimelig å mene at RIF ikke opprettholder et nøytralt ståsted i denne saken, og dermed ser ut til å ligne mer på en part. Dette er en uheldig sammenblanding for en organisasjon som ønsker å være en grenseorganisasjon som opererer i grenselandet mellom to oppdragsgivere. Ved å ikke ha to oppdragsgivere fra hver side av grensen, som man kan konsentrere seg om å hjelpe, risikerer man å ikke oppnå nøytralitet i saken det gjelder. Dette fører til at man ikke klarer å stabilisere seg på grensen, og at kunnskapen blir lidende, ved at den ene parten vil ha mistanker til bakenforliggende agendaer (Guston 2001: 400-402).

Det tredje kriteriet for en grenseorganisasjon er å befinne seg i mellomrommet mellom de sosiale verdenene til politikk og vitenskap, hvor de tydelig skal ha en markert ansvarlighet i forhold til begge sider. I tilfellet med «State of the Nation», vil det være mer riktig å hevde at RIF minner om en grenseorganisasjon i forhold til dette tredje kriteriet. Selve rapporten er et vitenskapelig arbeid, og i tillegg etterprøvd av eksperter på ulike felt, som har benyttet vitenskapelige metoder.

Videre er innholdet i rapporten noe som i stor grad må anses som politisk. Rapporten viser tilstanden nå, tendensen og indikerer hvordan det vil se ut i fremtiden, i tillegg til at den viser hva som er bra, hva som bør forbedres, og foreslår noen tiltak. Det kan således tenkes at RIF er ansvarlige overfor samfunnet ved å gjøre informasjonen om tilstanden på disse infrastrukturelle områdene, alminnelig kjent. I tillegg kan det også hevdes at RIF viser ansvar overfor politikerne, ved at RIF har latt sin ekspertise på feltet, gjøre vurderinger og foreslå tiltak som skal rette opp problemene som rapporten avdekket. Slik sett kan en si at i forhold til det tredje kriteriet, lykkes RIF med å holde seg på grensen hvor en grenseorganisasjon ideelt sett skal være (Guston 2001: 400-401).

## **8.2 Tyder energimerkingssaken på at RIF er en grenseorganisasjon?**

Saken om energimerking stiller seg litt annerledes enn «State of the Nation», når det kommer til om RIF agerer som en grenseorganisasjon eller ikke. I denne saken er det en ordning som etter RIFs syn har klare mangler, grunnet nærmest fraværende kompetansekrav.

Ordningen er innført av Staten, og fører til en endret praksis for både byggeieren og kjøperen, samt delvis Staten selv, i form av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). NVE har den øverste kontrollmyndighet til å etterse at ordningen fungerer i praksis. Dersom ordningen fungerer etter sin hensikt, må den sies å kunne føre til en viss endring av praksis fra begge parter, både Staten ved NVE, og byggeier og kjøper. Her er det ikke snakk om en modell for samarbeid mellom forskere i statlige og private foretak, likefullt vil det være nødvendig med et felles samarbeid mellom aktører i det offentlige og private, for at denne ordningen skal fungere. Aktørene på hver sin side her, vil likevel ha sine egne formål. Ting kan dermed tyde på at man her har å gjøre med en standardisert pakke.<sup>43</sup>

Videre ønsker RIF å få vedtatt klare kompetansekrav for denne energimerkeordningen. Noe som kan tolkes til at RIF ønsker å tilby et insentiv til å sikre bruken av denne standardiserte pakken. RIF jobber her med å stabilisere den. Dette oppfyller det første kriteriet på utfordringer som søkes løst av grenseorganisasjoner (Guston 2001: 400-401).

I denne saken har man også to klare aktører, en på hver sin side av grensen, og RIF havner i en selvutnevnt meglende rolle, hvor de forsøker å løse problemet med

---

<sup>43</sup> Fujimura 1992: 169.



omtrent manglende kompetansekrav. Så her blir også kriterie nummer to oppfylt (Guston 2001: 400-401). I forhold til det tredje punktet, kan det sies at RIF her også finner sin rolle mellom politikk og vitenskap. De bruker sin kompetanse til å se manglene innenfor energimerkeordningen, og søker å løse det ved å opplyse politikerne i EU. RIF tar selv ansvar for å løse det de har identifisert som et problem. En løsning slik RIF ser den for seg, altså en innføring av klare kompetansekrav, vil antagelig bedre, om ikke rent ut redde ordningen til det beste for begge parter i saken (Guston 2001: 400-401).

Etter min mening er derfor hele saken om energimerkeordningen et godt eksempel på en grenseorganisasjon som handler i tråd med hva en grenseorganisasjon er. Så her mener jeg RIF viser seg som en grenseorganisasjon.



## Kapittel 9: RIF som reguleringsorganisasjon?

I det forestående har jeg argumentert for at RIF er en interesseorganisasjon som i noen tilfeller opptrer som en grenseorganisasjon. Som jeg var inne på tidligere, har jeg ønsket å analysere RIFs engasjement i miljøspørsmål basert på anvendelsen av to ulike fortolkninger av RIF, som en grenseorganisasjon og som en interesseorganisasjon. Jeg antok innledningsvis at hvis RIF skulle kunne anses for å være en grenseorganisasjon når det gjelder miljøspørsmål, måtte det eksistere tiltak innad i RIF som forflytter kunnskap fra forskning og en lignende produksjon av nyere miljøkunnskap, over til RIFs medlemmer. Dette fant jeg til en viss grad. RIF holdt noe kursvirksomhet fortrinnsvis for sine medlemsfirmaer, og de hadde også en god kontakt med en rekke forsknings- og utdanningsinstitusjoner. Men det var ikke mye kursvirksomhet som foregikk gjennom RIF. På den måten kan RIF bare i noen grad karakteriseres som en grenseorganisasjon.

At RIF er en form for interesseorganisasjon er mer tydelig. I analysen har jeg sett på om RIF ønsker å bruke de eksisterende mulighetene til å øve innflytelse på politiske institusjoner. Dette gjelder også i forhold til andre institusjoner hvor det produseres reguleringer som kan relateres til miljøspørsmål som påvirker arbeidsfeltet til rådgivende ingeniører.

Slik jeg oppfatter RIF, er det ikke først og fremst for å fremme miljøproblematikk, at RIF driver sitt påvirkningsarbeid. RIF ønsker først og fremst å påvirke utviklingen av lover, regler og reguleringer, som griper direkte ned i ingeniørers arbeidshverdag. Aspekter av miljø blir uvegerlig samtidig berørt. Miljø virker likevel å være et område som har vokst seg inn i RIFs andre interesseområder. Slik Klausen (1995) mener miljøproblematikk fortøner seg som en bivirkning<sup>44</sup> som griper inn i andre interesseområder for en interesseorganisasjon.

RIF har som målsetting å bli mer synlige i media og i den offentlige debatten. Men de ønsker ikke å bli synlige for enhver pris. Blant annet har de stor lojalitet overfor egne medlemmer, og deres mulige oppdragsgivere og partnere. De ønsker derfor ikke i utgangspunktet å kritisere eventuelle feil ved prosjekter. I stedet må de finne andre måter å komme til ordet i samfunnsdebatten. Et høyaktuelt tema i så måte er nettopp miljøproblematikk. Det skal sies at RIF også tar tak i miljøproblematikk når det gjelder områder som påvirker ingeniørbransjen og deres virksomhet. Hele «State of the Nation» er et stort prosjekt, som viser at det er stort etterslep på en

---

<sup>44</sup> Klausen 1995: 8.

rekke infrastrukturelle felt i Norge, deriblant offentlige bygninger, vann og avløp, vei og jernbane. RIF ønsker med slike initiativ å fremme bevisstheten på en rekke samfunnsoppgaver som må adresseres og løses. At nettopp ingeniører er den yrkesgruppen som er best egnet for å løse problemet, bygger igjen litt under at RIF hovedsakelig engasjerer seg på felter som først og fremst berører deres medlemmer. RIFs hovedfokus virker å beskytte og forsvare sine medlemmers interesser.

På bakgrunn av dette er det forståelig at RIF ikke i så stor grad ønsker å være i den offentlige debatten når det gjelder miljø. Om de er veldig fremtredende her, kan det i stor grad virke som en forpliktelse.<sup>45</sup> RIF ønsker å prioritere andre interesser, fremfor å utad drive miljøarbeid. Skulle RIF få mer ansvar i forhold til ulike miljøsaker, ville de antagelig i en del tilfeller havnet i interessekonflikter i forhold til de øvrige medlemmenes interesser. Til tross for at RIF ikke er enda mer synlig i den offentlige miljødebatten, skal man ikke undervurdere miljøkompetansen som finnes blant RIFs medlemmer. En ingeniørs daglige virke omfatter mange problemstillinger som har med miljø å gjøre, selv om det i mange tilfeller ofte forsvinner litt i andre oppgaver. Til tross for at RIF ikke har eksplisitte uttalte miljømål, er det liten tvil om man blant RIFs medlemmer besitter stor kunnskap om miljø. Selv om informantene i stor grad pratet om miljø som noe som skulle mainstreames inn i virksomheten deres, så er mainstreamingen begrenset av manglende bruk av indikatorer. Dette medfører en risiko for at miljøhensyn ikke blir så viktig eller så ivaretatt som man ønsker eller tror, og burde derfor vært gjort noe med hvis RIF skal fremstå mer tydelig og overbevisende som en miljøbevarende organisasjon.<sup>46</sup>

Det kanskje meste iøyenfallende ved RIFs virksomhet er at de opptar seg i stor grad med spørsmål som gjelder standarder og reguleringer. RIF bidrar i betydelig grad i ulike komitéer nettopp for å påvirke utviklingen av nye standarder. Jeg vil påstå at RIF med denne bakgrunn, i høy grad benytter sine muligheter til å øve politisk innflytelse. De påvirker store deler av lovutformingene som berører deres bransje. Klausen og Rommetvedt (1996) viser også at fra midten av 1990-tallet, virker det som at sannsynligheten for at man kan påvirke Stortinget til å gjøre endringer i forslag fra regjeringen har blitt større.<sup>47</sup> Dette tyder på at påvirkningsarbeid har blitt mer sentralt. I hvor stor grad RIF bedriver direkte

---

<sup>45</sup> Olsen 1983, gjengitt i Opedal 1996: 4-5.

<sup>46</sup> Berker 2010.

<sup>47</sup> Klausen & Rommetvedt 1996: 16-18.

lobbyisme, fremkom ikke tydelig fra mine informanter, men det er grunn til å anta at RIF har lyktes godt med sin strategi politisk. Bakgrunnen for at jeg hevder dette er at de tross alt fortsetter å ha sine folk i mange ulike komitéer, og at inntrykket mitt fra enkelte informanter, antyder at dette har vært vellykket.

Siden RIF befatter seg så mye med områder som dreier seg om reguleringsvirksomhet, vil jeg hevde at RIF i stor grad kan sies å være en slags ”reguleringsorganisasjon”. Det begrunner jeg med at de nettopp legger så stor vekt på arbeidet med å påvirke lover, regler og reguleringer, både innenfor bransjen, og som omfatter bransjen. RIF er slik sett med på å trekke opp grensene for hva de selv må befatte seg med av miljørelaterte områder. De kan således sies å også regulere den delen av miljøkunnskap de slik sett behøver å besitte. Generelt er det rimelig å kunne hevde at RIF benytter sin kunnskap til å lage bedre forskrifter og reguleringer for bransjen. I tillegg arrangerer de, eller står bak kursvirksomhet i hvordan man skal bruke og tolke reguleringene for rådgivende ingeniører.

Funnene i studien viser at med arbeidet til RIF i «State of the Nation», og i forhold til energimerkeordningen, at RIF delvis opererer som en slags grenseorganisasjon. Man kan antagelig si at de forsøker å bedrive grensearbeid, og at de i noen grad lykkes, mens i andre tilfeller sliter med å nå frem. Det kan i alle tilfeller virke som det er større begrensninger på hva en reguleringsorganisasjon kan bidra med innen et sentralisert og nasjonalt felt som regulering er, enn det er begrensning ved reguleringer som et politisk styringsinstrument.

Ting kan tyde på at en måte å forsøke og løse dette på, er ved å involvere relevante aktører, slik RIF gjorde i forhold til «State of the Nation». Her har de gjennomført et prosjekt, og deretter involvert en rekke personer for å kvalitetssikre rapporten. I dette tilfellet har RIF involvert eksterne eksperter, men dette er likevel en form for inkludering. Når de så likevel mislyktes med å nå frem med budskapet i «State of the Nation» til de ansvarlige i regjeringen, sørget de for å også involvere media. I dette tilfellet førte media kampen videre for RIF, ved å involvere vanlige folk, ikke-eksperter, til å ta bilder av veistrekninger, for å vise at det RIF sa i forhold til akkurat dette området, faktisk stemte. Så selv om ikke RIF var den direkte parten som involverte ikke-eksperter, ser man at det til slutt var involveringen fra ikke-eksperterne som bidro videre til å gjøre RIFs funn allment akseptert og mer robust. Dette presset medførte at ansvarlige myndigheter til slutt snudde i den aktuelle saken (State of the Nation 2010).

På bakgrunn av dette, er det trolig mulig å si at det å involvere og inkludere flere ikke-eksperter, kan innebære en måte å få større aksept for den kunnskapen man

besitter. Dette kan trolig sies å være en måte å få kunnskapen mer robust på<sup>48</sup>  
Kanskje vil man se en tendens av et behov for stadig mer involvering fra ikke-eksperter på flere kunnskapsområder, og innenfor reguleringsområder.

RIF kan altså ikke sies å være en miljøorganisasjon, til tross for at mye av det de befatter seg med også omfatter miljø. Men RIF synes å tjene interessene til rådgivende ingeniører best gjennom å operere som en reguleringsorganisasjon? Kanskje kan RIF som en reguleringsorganisasjon bidra til å regulere samfunnet på en slik måte, at det blir mer bærekraftig, og at RIF slik sett tar det første skrittet mot å "redde verden"?

---

<sup>48</sup> Gibbons, 1999: c81-c84.

## Litteraturliste:

- Berker, Thomas, 2010, «Dealing with uncertainty in sustainable innovation: mainstreaming and substitution» i: *International Journal of Innovation and Sustainable development*, Vol. 5, No 1. s. 65-79.
- Charmaz, Kathy, 2006, *Constructing Grounded Theory. A Practical Guide Through Qualitative Analysis*. London: Sage. (Opptrykk 2010).
- Enova, *Termografering*. [Ukjent forfatter og ukjent publiseringsdato]  
[http://www.enova.no/radgivning/privat/gode-kjopsrad/boligrenovering/termografering/termografering/104/127?gclid=CO-kx-2J\\_7MCFU97cAodBXQAWQ](http://www.enova.no/radgivning/privat/gode-kjopsrad/boligrenovering/termografering/termografering/104/127?gclid=CO-kx-2J_7MCFU97cAodBXQAWQ) (Lest 07.05.2012).
- FIDIC – *Consulting Engineers and the Environment*. <http://fidic.org/node/756>  
(Lest 12.03.2012 og 04.11.2012)
- Fujimura, Joan H., 1992, “Crafting Science: Standardized Packages, Boundary Objects, and “Translation”” i: Andrew Pickering (ed.), *Science as Practice and Culture*, s. 168-211. USA: The University of Chicago Press.
- Gibbons, Michael, 1999. ”Science’s new contract with society”, *Nature*, vol 402, s. c81-c84.
- Gieryn, Thomas F., 1995, “Boundaries of Science” i: Sheila Jasanoff, Gerald E. Markle, James C. Petersen & Trevor Pinch (ed.), *Handbook of Science and Technology Studies*, s.393-443. USA: SAGE Publications, Inc.
- Guston, David H., 1999, “Stabilizing the boundary between US politics and science: The role of the Office of Technology Transfer as a boundary organization” i: *Social Studies of Science* 29 (1), s. 87-112.

Guston, David H., 2001, "Boundary Organizations in Environmental Policy and Science: An Introduction" i: *Science, Technology, & Human Values*, Vol. 26, No. 4, Special Issue: Boundary Organizations in Environmental Policy and Science, s. 399-408.

Hojem, Thea Sofie M., Lagesen, Vivian A., Sørensen, Knut H., Ryghaug, Marianne (2012): "Governance and Governmentality: Consulting engineers brokering environmental policy", I Hojem, Thea Sofie M. (2012): *Regime actors: The role of consulting engineers in sustainable transitions*. Doctoral theses at NTNU, 2012:187, s. 59-78).

Jasanoff, Sheila, 1990, *The Fifth Branch: Science Advisors as Policymakers*. USA: Harvard University Press.

Jasanoff, Sheila, 1996, "Beyond Epistemology: Relativism and Engagement in the Politics of Science" i: *Social Studies of Science*, May 1996, Vol. 26, No. 2, S. 393-418.

Klausen, Jan Erling, 1995, *Interesseorganisasjoner og miljøpolitisk innflytelse. Paper for presentasjon ved Nordiskt forskarsymposium om miljö och samhälle, Göteborg 13-15 juni 1995*. Oslo: [Ukjent trykkeri].

Klausen, Jan Erling & Hilmar Rommetvedt, 1996. «Innledning. Miljøpolitikken, organisasjonene og de politiske myndighetene» i: Jan Erling Klausen & Hilmar Rommetvedt (red.), *Miljøpolitikk Organisasjonene, Stortinget og forvaltningen*, s. 11-33. Otta: Tano Aschehoug.

Kvale, Steinar & Svend Brinkmann, 2009, *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS. (Opptrykk 2010).

Lagesen, Vivian A., 2008, *Professionalism and Pragmatism? The Management of environmental knowledge and interdisciplinarity in consulting companies. Project outline to Miljø 2015 – "Society"*.



Moore, Kelly, 1996. «Organizing Integrity: American Science and the Creation of Public Interest Organizations» i: *American Journal of Sociology*, Vol. 101, No. 6 (May), s. 1592-1627.

NGBC A, *Om BREEAM*, <http://www.ngbc.no/index.php?q=content/om-breeam> (Lest 14.03.2012).

NGBC B, 2010, *Vedtekter for Foreningen Norwegian GreenBuilding Council*, <http://www.ngbc.no/sites/default/files/Vedtekter%20NGBC.pdf> (Lest 14.03.2012).

NOU 2005: 12, *Mer effektiv bygningslovgivning II*  
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/krd/dok/nouer/2005/nou-2005-12/27/2.html?id=154670> (Lest 12.03.2012).

Opedal, Ståle, 1996, *Deltakelse og dilemmaer for interesseorganisasjonene. Paper til Nordiska Statsvetarkongressen, NOPSA '96, 15.-17. august 1996*. Oslo [Ukjent trykkeri].

RIF A, *Om RIF- Rådgivende Ingeniørers Forening*. <http://rif.no/om-rif.html> (Lest 08.03.2012).

RIF B, *RIFs Historie*. <http://www.rif.no/om-rif/historikk.html> (Det nevnes på nettsiden at teksten er basert på informasjon fra Siv.ing. Leif Ødegaard og Franz Gustav Mørch). (Lest 04.03.2012).

RIF C, *Lover for RIF*. 2008. <http://www.rif.no/om-rif/formelle-dokumenter/lover-for-rif.html> (Direkte link: <http://www.rif.no/images/Files/Forsiden/Formelle%20dokumenter/Lover%20RIF%202008.pdf>). (Lest 09.03.2012).

RIF D, *Lover for RIF Service*. 2007. (Direkte link: <http://www.rif.no/om-rif/formelle-dokumenter/lover-for-rif-service.html>  
[http://www.rif.no/images/Files/Lover%20for%20RIF%](http://www.rif.no/images/Files/Lover%20for%20RIF%202007.pdf)

20og%20RIF%20service/Vedtatte%20lover%20for%20RIF%20Service%2007.pdf). (Lest 09.03.2012).

RIF E, *Godkjenningsrådet*. <http://www.rif.no/om-rif/organisasjon/godkjenningsradet.html> (Lest 09.03.2012).

RIF F, *Instruks Godkjenningsrådet*. 2012. <http://www.rif.no/om-rif/formelle-dokumenter/instruks-godkjenningsradet.html> (Direkte link: <http://www.rif.no/images/Files/Vedtatt%20rev%20%20instruks%20%20for%20Godkjenningsr%C3%83%C2%A5det%202012.pdf> ) (Lest 09.03.2012 og 01.11.2012).

RIF G, *RIFs Nærings- og etikkråd*. <http://www.rif.no/om-rif/organisasjon/naerings-og-etikkradet.html> (Lest 09.03.2012 og 04.11.2012).

RIF H, *Veileder i god forretningsskikk og samfunnsansvar*. [http://www.rif.no/images/Files/RIF\\_BransjeetiskStandard\\_skjerm.pdf](http://www.rif.no/images/Files/RIF_BransjeetiskStandard_skjerm.pdf) (Lest 05.11.2012).

RIF I, *RIFs uttalelse til EUs høring om offentlige anskaffelser*. <http://www.rif.no/nyhetsarkiv/2624-rifs-innspill-til-eus-horing-om-offentlige-anskaffelser.html> (Lest 06.05. 2012).

RIF J, *Kurs og Arrangementer*. <http://www.rif.no/hvaskjer.html> (Lest 06.12.2012).

Rifnorge, lastet opp 14.januar 2011. *RIF State of the Nation Norge 2010* [videoklipp]. Hentet fra <http://www.youtube.com/watch?v=h86yYqkGEJo> (Sett 06.12.2011).

Scott, W., Richard, 1992, *Organizations Rational, Natural, and Open Systems*. USA: Prentice-Hall, INC. (Third Edition).

Star, Susan Leigh, & James R. Griesemer, 1989. "Institutional Ecology,

“Translations”, and Boundary Objects: Amateurs and Professionals in Berkeley’s Museum of Vertebrate Zoology” i: *Social Studies of Science* 19 (3), s. 387-420.

State of the Nation, 2010. RIF-rapport. <http://www.rif.no/nyhetsarkiv/2451-last-ned-state-of-the-nation-her-.html> (Direkte link: [http://www.rif.no/images/Files/State%20of%20the%20Nation\\_RIF\\_22032010.pdf](http://www.rif.no/images/Files/State%20of%20the%20Nation_RIF_22032010.pdf)) (Lest 05.12.2011).

State of the Nation – Tendensrapport, 2011. RIF-rapport.

Thagaard, Tove, 2009, *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS. (Opptrykk 2010).



## **Vedlegg 1 –Intervjuguide:**

### **Intervjuguide RIF:**

#### **Innledende spørsmål:**

- 1) Kan du fortelle litt om din bakgrunn? (evnt. utdanning og tidligere jobber?)
- 2) a) Hva jobber du med utenfor RIF?
- b) Hva arbeider du med i RIF?

#### **Arbeidsoppgaver og ansvarsoppgaver i RIF:**

- 3) Hva er fagutvalgets (fagutvalget personen representerer) oppgave i RIF? (Hvordan jobber de, de vanligste arbeidsoppgavene, osv.)
- 4) Hvordan kom du til å sitte i dette utvalget? Er det etter eget initiativ?
- 5) a) Hvordan oppfatter du din rolle i en slags mellomsituasjon mellom RIF og din egen bedrift?
- b) Hva slags jobb gjør du i dette utvalget?
- c) Er det noe du er spesielt engasjert i?
- d) Hvordan oppfatter du din rolle i utvalget? (Representerer du RIF eller også din egen bedrift? Eventuelt egen bransje?)
- 6) Synes du at «bedriften du arbeider for» lar seg påvirke av RIF, eller forsøker dere til en viss grad å påvirke RIF? (Og eventuelt i forhold til hva?)

#### **Hvilke miljøsyn og miljømål RIF har:**

- 7) Hvordan vurderer du interessen for miljøspørsmål innad i RIF?
- 8) a) Hvor sentralt er miljø som fokusfelt for RIF? Eller i hvilken grad er RIF villige til å ta tak i miljøspørsmål?

b) Hva er eventuelle miljømessige målsetninger i RIF?

c) Mener du selv at RIF har en tydelig miljøprofil? Eventuelt hvorfor/hvorfor ikke?

(Eventuelt: Hva mener du om RIF sin miljøprofil? Ved ønsket presisering: Føler du den er tydelig, eller klar? Og i så fall hvorfor/hvorfor ikke?)

9) Hvordan ser du på miljø og tematikk rundt dette?

(Her menes bærekraftig miljø, ikke arbeidsmiljø)

10) I hvilken grad er RIF en pådriver for miljøspørsmål?

### **Hva RIF konkret gjør og jobber med i forhold til miljø:**

11) (a) Hva har RIF gjort for miljøet, og hva gjør de/har tenkt å gjøre fremover?

(b) Kan du si noe om eventuelle fremtidige prosjekter med miljøprofil som RIF kan tenkes å starte opp eller involvere seg i?

12) (a) Hva mener du om dagens miljøforskrifter og standarder?

(b) Hvilken rolle spiller RIF i utarbeidelsen av disse?

13) Føler du at noen av fagfeltene innad i RIF jobber mer med, eller engasjerer seg mer i miljømessige spørsmål enn andre?

14) Kan du si noe om hva det innad i RIF, eventuelt måtte ha vært debatt rundt, når det kommer til miljøspørsmål?

15) Hva er det som eventuelt driver miljøfokuset fremover i RIF, og hva er eventuelle hindringer?

### **Miljøkunnskap; opplæring av andre:**

16) a) Hva slags kontakt har dere (RIF) med andre bransjer?

b) Hvordan oppdaterer dere kunnskapen deres, og på hvilke arena foregår dette? (Oppfølgingsspørsmål kan her inkludere om de har kontakt med de som lager kunnskapen, eller om kunnskapen er lett tilgjengelig, eventuelt om det er noe vedkommende savner).

17) Hva slags rolle har RIF i forhold til opplæring av de ansatte i medlemsbedrifter, når det kommer til miljøkunnskap?

18) Hva skal til for at rådgivende ingeniørbedrifter i større grad kan tilby miljøfaglig kompetanse, eller bidra til miljøvennlige løsninger?

**Avslutningsvis:**

19) Hva kan være viktige miljømål i fremtiden?

20) Hvor kan man få med seg mer informasjon om hvilke prosjekter RIF er tilknyttet, eller er med i?

21) Er det noen kontakter innad i RIF du vil anbefale at jeg snakker med?